

Hallituksen esitys Eduskunnalle työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamiseen liittyväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapolitiikkaa, työttömyysturvalakia, työmarkkinatuesta annettua lakia ja työllisyyslakia. Esitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jolla pyritään jatkamaan työvoimapolitiikan uudistusta, ehkäisemään syrjäytymistä ja köyhyyttä sekä lisäämään työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kannustavuutta muun muassa etuuksia tarkistamalla.

Työttömän työnhakijan ja työvoimatoimiston yhteistyötä sekä työnhakijan omatoimista työnhakua tehostettaisiin korostamalla työnhakusuunnitelman merkitystä. Työttömyyden uhatessa pitkittyä työnhakusuunnitelma olisi yksilöity ja sisältäisi nimettyjä tai tietyn alan työ- tai koulutuspaikkoja sekä tarvittaessa muita yksilöityjä toimenpiteitä työttömän haettavaksi.

Työharjoittelu työllistymistä edistävänä toimenpiteenä rajattaisiin koskemaan ammattillista koulutusta vailla olevia, työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvia nuoria. Työharjoittelun tarkoituksena olisi edelleen nuoren tutustuttaminen ja perehdyttäminen työelämään. Muiden työttömien kohdalla otettaisiin käyttöön uusi ilman työsuhdetta toteutettava toimenpide, työelämävalmennus työpaikalla. Työelämävalmennuksella tuettaisiin työelämään paluuta ja lisättäisiin työttömän ammattitaitoa sekä työmarkkinavalmiuksia.

Ilman työsuhdetta toteutettaviin toimenpiteisiin (työelämävalmennus, työharjoittelu, työkokeilu) osallistuvan oikeusasemaa koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäviksi

si ottamalla lakeihin muun muassa säännökset toimenpiteen viikoittaisesta ja päivittäisestä kestosta. Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvauksia ehdotetaan korotettaviksi ja yhtenäistettäväksi. Työelämävalmennuksen ajalta maksettaisiin työmarkkinatuen lisäksi ylläpitokorvausta, jonka suuruus vastaisi työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan opiskelijan ylläpitokorvausta. Työharjoittelun ajalta vastaava ylläpitokorvaus maksettaisiin vähintään 500 päivää työttömänä olleelle henkilölle.

Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen (yhdistelmäetuki) myöntämisedellytyksiä muutettaisiin siten, että tuen enimmäisaika pidennettäisiin vuodesta kahteen vuoteen henkilöä kohti.

Työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen saamisedellytykseksi asetettaisiin toimiminen yksilöidyn työnhakusuunnitelman mukaisesti sen jälkeen, kun työnhakijan työttömyys on kestänyt vähintään viisi kuukautta. Jos työtön työnhakija olennaisesti jättää ilman pätevää syytä toteuttamatta työnhakusuunnitelmaansa, hänellä ei olisi oikeutta etuuksiin kahden kuukauden ajalta. Vastaavasti hänen velvollisuuttaan ottaa vastaan eräitä työvoimatoimiston osoittamia työvoimapolitiittisia toimenpiteitä rajoitettaisiin, jos kyseiset toimenpiteet eivät sisälly työnhakusuunnitelmaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto	4
1.1. Yleistä	4
1.2. Työvoimapolitiikan linjaukset	4
2. Nykytila.....	6
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
Työnhakusuunnitelman laatiminen ja yhteistyövelvollisuus.....	6
Yhdistelmätuki.....	7
Ilman työsuhdetta työpaikalla toteutettavat työvoimapolitiittiset toimenpiteet	7
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	8
2.3. Nykytilan arviointi.....	9
Työnhakusuunnitelman laatiminen ja yhteistyövelvollisuus.....	9
Yhdistelmätuki.....	10
Työharjoittelu	10
Työharjoittelussa ja työkokeilussa työpaikalla olevan oikeudellinen asema	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	11
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	11
Yleistä	11
Työnhakusuunnitelman laatiminen ja yhteistyövelvollisuus.....	11
Yhdistelmätuki.....	12
Työharjoittelu ja työkokeilu työpaikalla.....	12
3.2. Keskeiset ehdotukset	12
Työnhakusuunnitelman laatiminen ja yhteistyövelvollisuus.....	12
Yhdistelmätuki.....	13
Työharjoittelu, työelämävalmennus ja työkokeilu työpaikalla.....	13
4. Esityksen vaikutukset.....	13
4.1. Taloudelliset vaikutukset	13
4.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	13
5. Asian valmistelu	14
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	15
1. Lakiehdotusten perustelut	15
1.1. Työvoimapolitiikkalaki	15
1.2. Työttömyysturvalaki	17
1.3. Laki työmarkkinatuesta.....	19
1.4. Työllisyyslaki.....	22
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	22
3. Voimaantulo	23
4. Sääntämisyjärjestys	23

LAKIEHDOTUKSET	26
Laki työvoimapalvelulain muuttamisesta	26
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	28
Laki työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta	30
Laki työllisyyslain muuttamisesta	35
 LIITE	 37
 RINNAKKAISTEKSTIT	 37
Laki työvoimapalvelulain muuttamisesta	37
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	41
Laki työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta	45
Laki työllisyyslain muuttamisesta	54

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

1.1. Yleistä

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaisesti työhallinnon vuosien 2001—2003 strategialinjausten päätavoitteena on saada työllisyysaste lähestymään seitsemääkymmentä prosenttia vuonna 2003. Linjausten perusteella työvoimapolitiikassa on ennen kaikkea varmistettava hyvä työvoiman saatavuus. Työvoiman kysyntää tulee tukea sekä toimintaa työssä olevien osaamisen ja jaksamisen parantamiseksi vahvistaa ja laajentaa. Tämän lisäksi työhön menon kannustavuutta tulee lisätä ja työmarkkinoilta syrjäytymistä ehkäistä.

EU:n työllisyys- ja sosiaalipolitiikan yleistavoitteena on täystyöllisyys. Tavoitteeseen pyritään ylläpitämällä kestävää talouskasvua, luomalla uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämällä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Julkisten työvoimapolitiikan asemaa tulee vahvistaa kaikilla tasoilla paikallisten työllistämismahdollisuuksien tunnistamisessa ja paikallisten työmarkkinoiden toimivuuden parantamisessa. Julkisten työvoimapolitiikan olisi pyrittävä jatkuvasti parantamaan työnhakijoille ja työnantajille tarjoamiensa palvelujen laatua, hyödyntämään uutta tietotekniikkaa sekä kehittämään vankkaa yhteistyötä muiden työmarkkinoilla toimivien tahojen kanssa. Linjauksissa korostetaan erityisesti työvoimapolitiikan roolin laajentamista ja aktiivista otetta alueen työmarkkinoihin. Toimiminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa parantaa työllisyyttä ja alueen kehittämistä.

Työmarkkinoilla ja työvoimapolitiikassa tapahtuu keskeisiä toimintaympäristön muutoksia. Näistä merkittävimpiä ovat sähköisten palvelujen roolin kasvu ja erityisesti muuttuvat osaamistarpeet työmarkkinoilla.

Työelämässä työntekijöiltä edellytetään ammatillista osaamista, jatkuvaa oppimista ja ammatillista kehittymistä, mutta myös hyviä valmiuksia yhteistyöhön ja monimuotoiseen

vuorovaikutukseen sekä oman työnsä arviointiin ja suuntaamiseen. Työmarkkinoilla vaaditaan toisaalta huippuosaamista ja erityistaitoja, toisaalta monitaitoisuutta ja laaja-alaisuutta. Tämä heijastuu myös työntekijöille asetettavaan kvalifikaatiovaatimukseen.

Taloudessa ja työmarkkinoilla vallitsevat keskeiset kehitystrendit niin Suomessa kuin kehittyneissä maissa yleensä, kytkeytyvät mm. tuotannon ja työn toimintojen verkostoitumiseen, reaaliaikaistumiseen ja automatisointiin. Teknologinen kehitys nopeutuu entisestään ja vauhdittaa talouden globalisointia. Yleisenä yhteiskunnallisena vaatimuksena on kestävä kehitys, mikä myös asettaa osaamiselle uusia vaatimuksia.

Keskeinen väestöä ja työvoimaa koskeva trendi Suomessa ja Euroopassa on ikääntyminen. Suurten ikäluokkien eläkkeelle lähtö voi synnyttää merkittäviä työvoimakapeikkoja, kun arvioidaan, että Suomessa noin 700 000 henkilöä poistuu työvoimasta kuluvalle vuosikymmenellä.

Työelämän muutoksiin vastaaminen sekä varautuminen samanaikaiseen rakennetyöttömyyteen ja työvoiman saatavuusongelmiin edellyttää, että työttömyysturvaan ja työvoimapolitiikkaan liittyvien järjestelmien ohjausvaikutukset ovat mahdollisimman yhden-suuntaiset työvoimapolitiikan peruslinjausten kanssa. Järjestelmien yhteensovituksessa on kuitenkin otettava huomioon myös työttömyysturvan sosiaalinen ulottuvuus.

1.2. Työvoimapolitiikan linjaukset

Työhallinnon palveluiden ja toimenpiteiden kehittämisen perustana on vuoden 1998 alusta voimaan tullut työvoimapolitiikan uudistus, jonka keskeinen tavoite oli omatoimisen työnhaun vahvistaminen kautta linjan. Työvoimapolitiikassa järjestelmässä työttömyys yksilön ja yhteiskunnan välisenä suhteena määriteltiin päätoimiseksi työnhauksi.

Työministeriö asetti joulukuussa 2000 työryhmän valmistelemaan työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamista. Työryhmän tehtävä-

nä oli valmistella työvoimapolitiikan uudistuksen toinen aalto, eli tarvittavat toimenpiteet uudistuksen jatkamiseksi. Työryhmän edellytettiin käsittelevän työssään uudistuksesta laaditut evaluointitutkimukset johtopäätöksineen.

Työryhmä esitti 31 päivänä tammikuuta 2001 jättämässään mietinnössä (Toinen aalto – Työvoimapolitiikan uudistuksen jatkaminen, Työhallinnon julkaisu 269) ehdotuksen työvoimapolitiikan lähivuosien linjauksiksi. Mietinnössä todettiin, että työvoimapolitiikan vuonna 1998 toteutetun perusuudistuksen lähtökohdat ovat edelleen kestävä. Työryhmän ehdotuskokonaisuuden tavoitteena on toisaalta virittää nykyistä työvoimapolitiikka järjestelmää paremmin lähivuosien tilannetta vastaavaksi, toisaalta etsiä uusilla politiikka-avauksilla ratkaisuja voimavarojen tarkoituksenmukaiseen ja tehokkaaseen käyttöön sekä toiminnan vaikuttavuuden parantamiseen. Ehdotuksissa korostetaan työmarkkinoiden ja työvoimatoimistojen asiakasrakenteen erilaisuutta eri osissa maata sekä työvoimatoimistojen toimintamahdollisuuksien parantamista.

Ehdotukset koostuvat julkisen työvoimapolitiikan ydintehtävien ja ensisijaisuusjärjestyksen määrittelystä, palveluprosessiin liittyvistä ehdotuksista, erityisesti työnantajapalvelujen parantamisesta ja työnhakijapalvelujen joustavoittamisesta ja täsmentämisestä, aktiivisten työvoimapolitiikkatoimien vaikuttavuuden parantamisesta ja kohdentamisesta, työvoimatoimistoverkon, johtamisen ja ohjauksen kehittämisestä ja pitkäaikaistyöttömien palvelujen hankinnan lisäämisestä, työhallinnon henkilöstön osaamisen kehittämisestä, työvoimapolitiikkatoimien mitoittamisesta vuonna 2002, sekä vuosina 2002–2003 toteutettavasta toimintatutkimuksesta.

Tässä esityksessä ehdotettavien säädösmuutosten kannalta keskeisiä periaatteita ja ehdotuksia olivat muun muassa:

- työmarkkinoiden sekä työttömyyden dynamiikkaa vahvistetaan;

- työnhakijoiden omatoimista työnhakua painotetaan palveluprosessissa;

- työnhakijapalvelun keskeisen osan muodostaa työpaikkojen välittäminen ja hakeminen sekä tätä tukeva työnhakusuunnitelma, jonka laatimisessa ja toteuttamisessa

lisätään asiakkaan osallistumista;

- työvoimapolitiikka, työvoimapolitiikkatoimienpiteet sekä työttömien toimeentuloturvaa muodostavat toimivan kokonaisuuden, jolla edistetään työnhakijoiden työllistymistä.

Työvoimapolitiikan lähivuosien linjausten toteuttaminen sisältyy hallituksen maaliskuussa 2001 tekemään päätökseen köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn torjuntaohjelmaksi. Linjausten toteuttamiseen liittyvä ehdotuskokonaisuus on laajempi kuin tässä esityksessä ehdotettavat lainmuutokset. Ehdotuskokonaisuus on otettu huomioon laadittaessa valtion vuoden 2002 talousarvioesitystä.

Mainitussa hallituksen päätöksessä on päätetty toteuttaa myös huoltovelvollisten työmarkkinatuen saajien asemaa parantavia sekä työvoimapolitiikkatoimien toteuttamisen kannustavuutta lisääviä toimia. Hallitus on erikseen antanut esityksen työmarkkinatukeen liittyvien lapsikorotusten korottamisesta (HE 125/2001 vp) sekä työvoimapolitiikkatoimien aikuiskoulutuksen ajalta maksettavien ylläpitokustannusten korvausten korottamisesta (HE /2001 vp).

Lisäksi rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi on pyritty tiivistämään työvoimaviranomaisten ja muiden tahojen yhteistyötä. Tässä tarkoituksessa on luotu ja parhailaan valmistellaan uusia palveluita työttömille työnhakijoille, jotka eivät ole autettavissa työmarkkinoille yksin työhallinnon keinoin.

Aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan liittyvän valmistelun pohjalta on annettu laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001). Laki ja siihen liittyvä lainsäädäntö tulivat voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001. Aktiivisen sosiaalipolitiikan perustavoitteena on työvoimapolitiikan ensisijaisuuden korostaminen ja vastuunjaon selkeyttäminen siten, että syrjäytymisen torjunnasta ja työmarkkinoille kuntouttamisesta työtoiminnan avulla vastaa aiempaa enemmän henkilön kotikunta. Työvoimapolitiikan ensisijaisuus edellyttää, että palveluprosessia tehostetaan ja työhallinnon resursseja suunnataan työmarkkinoilta syrjäytymisen ennalta ehkäisemiseen, jotta mahdollisimman pieni osa työttömistä tulisi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain soveltamisalaan.

li voimaan 1 päivänä toukokuuta 1999. Sen mukaan kotoutumistuen saamisen edellytyksenä on, että maahanmuuttaja osallistuu kotoutumissuunnitelman laatimiseen yhteistyössä työvoimatoimiston ja kunnan kanssa ja noudattaa suunnitelmaa.

Työelämän ja -markkinoiden muutos ja sähköisten palvelujen kehitys ovat johtaneet muutoksiin työvoimapolitiikassa, erityisesti työnvälityksessä. Työvoimatoimistojen toiminnassa on yleistynyt henkilökohtaisten tiedotteiden ja yleisen tiedottavan toiminnan käyttö osoitusten sijasta. Samanaikaisesti yksilöityjen työhön osoitusten määrä on vähentynyt merkittävästi. Aikavälillä 1997—1999 työhön osoitukset vähenivät 152 000:sta 74 000:een eli alle puoleen, ja osoitusten määrä on tämän jälkeen jäänyt aiempaa alemmalle tasolle.

Työttömyysturvan ja työmarkkinatuen saajille asetettujen korvauksettomien määräraajojen (karenssien) kokonaismäärässä ei osoituskäytännössä tapahtuneista muutoksista huolimatta ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Sen sijaan määräraajojen jakauma on olennaisesti muuttunut: työstä eroamisesta seuraavat määrääjat ovat säilyneet suuruusluokkana entisellään, työstä kieltäytymisestä seuraavat määrääjat ovat vähentyneet, mutta toimenpiteistä kieltäytymisestä tai eroamisesta seuranneet määrääjat ovat vastaavasti lisääntyneet. Yksilöidystä osoituksesta täyttyneiden työpaikkojen määrä on osoitusten vähenemiseen verrattuna pienentynyt vain vähän. Osoituksesta täyttyneiden työpaikkojen määrän varsin pieni lasku osoitusten määrän laskuun verrattuna osoittaa se, että toiminnan tuloksellisuus on selvästi parantunut.

Yhdistelmätuki

Työvoimapolitiikan uudistuksen yhteydessä käyttöön otetun yhdistelmätuen tarkoituksena on tehostaa työmarkkinatuen ja aktiivisten toimenpiteiden yhteensovittamista yli 500 päivää työttömänä olleiden syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Yhdistelmätuen avulla pyritään parantamaan erityisesti kolmannella sektorilla toimivien yleishyödyllisten yhteisöjen työllistämismahdollisuuksia, ja siten siirtämään voimavaroja passiivisista toimeentulojärjestelmistä aktiivisiin toimenpiteisiin.

Yhdistelmätukea voidaan myöntää saman henkilön työllistämisen edistämiseen enintään vuodeksi. Sen jälkeen, kun henkilö on ollut vuoden työllistettynä, hänet voidaan työllistää uudelleen yhdistelmätuella, kun hänelle on maksettu työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa 500 päivältä, ja hän on oikeutettu työmarkkinatukeen.

Yhdistelmätukityöstä luetaan työttömyysturvan työssäoloehtoon kolmannes, kuitenkin enintään 16 kalenteriviikkoa.

Ilman työsuhdetta työpaikalla toteutettavat työvoimapolitiittiset toimenpiteet

Työvoimatoimisto voi osoittaa työttömän työnhakijan työharjoitteluun työpaikalle. Harjoittelija ei ole työsuhteessa harjoittelupaikan antajaan eikä työvoimatoimistoon. Työharjoittelun nimenomaisena tarkoituksena on työnhakijan perehdyttäminen työhön ja työelämään. Tavoitteena on myös luoda pohjaa työsuhteen solmimiselle.

AmmatINVALINNANOHJAUSTA saavan tai vammaantuneen tukemiseksi hänet voidaan osoittaa työkokeiluun työpaikalle. Työkokeiluun osallistuvalla voidaan maksaa päivärahaa ja kustannusten korvauksia työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) mukaisesti.

Työvoimatoimisto voi myöntää työttömälle työnhakijalle työharjoittelun ajalta työllistämistukea toimeentulon turvaamiseksi. Samalle henkilölle voidaan maksaa työllistämistukea kerrallaan enintään 10 kuukauden pituisen työharjoittelun ajalta.

Työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvalla työharjoittelijalle ei makseta työllistämistukea. Sen sijaan hänelle maksetaan harjoittelun ajalta täysi työmarkkinatuki. Työmarkkinatukea voidaan maksaa työharjoittelijalle enintään 12 kuukauden pituisen harjoittelun ajalta. Erityisestä syystä, esimerkiksi työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.

Työttömyyspäivärahaa enimmäisajan tai työttömyyden perusteella työmarkkinatukea 500 päivältä saaneelle maksetaan työharjoittelun ajalta työmarkkinatuen lisäksi ylläpito- korvausta 30 markkaa harjoittelupäivältä. Ylläpito- korvaus on muutettu euromääräiseksi

(5,05 euroa) työmarkkinatuesta annetun lain 11 a ja 24 §:n muuttamisesta annetulla lailla (637/2001), joka tulee voimaan vuoden 2002 alusta.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Työvoimapaalveluprosessia on pyritty systematisoimaan työnhakusuunnitelman avulla maissa pohjoismaissa ja myös joissakin EU-maissa. Samoin omatoiminen ja aktiivinen työnhaku on näissä maissa yleisesti asetettu työttömyysaikaisten etuuksien saamisedellytykseksi.

Ruotsissa työttömyysturvalaissa (1997/238) säädetään työttömän työnhakijan velvollisuudesta osallistua työvoimatoimiston kanssa yksilöllisen toimintasuunnitelman laatimiseen sekä 100 työttömyyspäivän jälkeen tarkennetun toimintasuunnitelman laatimiseen (aktivointitakuu). Aktivointitakuusuunnitelmaan voidaan sisällyttää kaikki työvoimatoimiston palvelut ja toimenpiteet sekä laajentaa alueellisen ja ammatillisen liikkuvuuden asteita. Sekä työvoimatoimisto että työnhakija sitoutuvat suunnitelmaan. Aktivointitakuu on voimassa kunnes työnhakija on ollut vakituisesti työsuhteessa vähintään 6 kuukautta tai niin kauan kun se on työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaista. Vastuu suunnitelman toteuttamisesta on kuitenkin aina työnhakijalla. Jos työnhakija ei osallistu toimintasuunnitelman laatimiseen tai muuten laiminlyö sovittuja toimenpiteitä tulee työvoimatoimiston ilmoittaa asiasta työttömyysturvaa maksavalle taholle, joka selvityksen perusteella päättää asianomaisen oikeudesta työttömyysturvaan. Tiukennettu seuranta ja työttömyysturvaehdotkäytäntö ovat tulleet voimaan 5 päivänä helmikuuta 2001, joten niiden vaikuttavuudesta ei vielä ole kokemuksia.

Myös *Tanskan* lainsäädäntöön on otettu säädökset työttömän työnhakijan velvollisuudesta osallistua yksilöidyn työllistymiseen tähtäävän suunnitelman laatimiseen. Laissa säädetään mm. myös työnhakijoiden velvollisuudesta osallistua työvoimatoimiston tarjoamiin aktivointitoimenpiteisiin. Työttömällä työnhakijalla on oikeus työttömyyspäiväkauteen, joka kestää vuoden ja ns

aktiivikauteen, joka kestää 3 vuotta. Viimeistään vuoden työttömyyden jälkeen hakijalle laaditaan toimintasuunnitelma, johon voidaan yhdistää kaikki työllisyyttä edistävät palvelut ja toimenpiteet. Toimenpiteet voidaan yhdistää pidemmäksi toimenpidekokonaisuudeksi. Aktiivisen työhaun laiminlyönti johtaa eripituisiin karenssiaikoihin työttömyyspäivärahan maksamisessa. Alle 25-vuotiaalla vailla ammatillista koulutusta olevalla työttömällä työnhakijalla on lisäksi velvollisuus työttömyysturvan menettämisen uhalla osallistua kaikkiin toimenpiteisiin tai aina 18 kuukautta kestäväan ammatilliseen koulutukseen. Jos työtön työnhakija ei aktiivikautenaan osallistu työnhakusuunnitelman laatimiseen tai suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin hän voi menettää työttömyysturvansa. Oikeus työttömyysturvaan palaa vasta eripituisen työssäolojaksojen jälkeen. Työssäoloehdon pituus riippuu asiakkaan tilanteesta ja kieltäytymisen syistä ja asiasta, josta kieltäytyy. Samoin kun Ruotsissa työvoimatoimisto ilmoittaa työttömyysturvaa maksavalle taholle aktiivisuunnitelmassa sovittujen toimenpiteiden laiminlyönnistä. Työttömyyskassa päättää selvityksen perusteella työnhakijan oikeudesta työttömyysturvaan. Työttömällä työnhakijalla on oikeus saada tietää, että työttömyyskassaan on ilmoitettu asiasta.

Norjassa ollaan parhaillaan uudistamassa lainsäädäntöä koskien työttömän työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia. Alhaisen työttömyyden maassa työttömät työnhakijat ovat pääsääntöisesti itse vastuussa oman työnhakusuunnitelmansa laadinnasta työttömyyden alussa. Työvoimatoimiston tehtävänä on lähinnä auttaa suunnitelman soveltamisessa paikallisiin työmarkkinoihin. Työllisyyttä edistäviä toiminta- ja yksilöllisiä toimintasuunnitelmia yhteistyönä asiakkaan ja työvoimatoimiston välillä laaditaan ensisijaisesti pitkäaikaistyöttömille ja vajaakuntoisille. Tällä hetkellä työnhakusuunnitelmissa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin hakeutumatta jättämiseen ei Norjassa liity erillisiä sanktioita.

Iso-Britanniassa tehdään työnhakijan ja työvoimatoimiston välinen sopimus (jobseeker's agreement). Sopimus on edellytys sille, että työnhakijalle maksetaan työttömyysturvaa. Työnhaku uusitaan kahden viikon vä-

lein. Jos asiakas ei osoita aktiivisuutta tai muuten arvioidaan, että hän ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, tehdään asiasta selvitys työvoimatoimistossa, jonka jälkeen tehdään tarvittavat päätökset työttömyysturvan määräaikaisesta menettämisestä. Pisimmillään karenssiaika on kuusi kuukautta.

Portugalissa ja Hollannissa työvoimapalveluihin kuuluu työnhakusuunnitelma. Molemmissa maissa työttömyysaste on alhainen ja työnhakusuunnitelmassa sovittuja toimenpiteitä seurataan tiiviisti. Hollannissa seurataan työnhakusuunnitelmassa sovittuja toimenpiteitä yksityiskohtaisesti. Laiminlyönistä laaditaan välittömästi lausunto työttömyysturvaa maksavalle viranomaiselle. Mikäli asiakas Portugalissa kieltäytyy osallistumasta suunnitelmassa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin pyritään ensisijaisesti laatimaan uusi suunnitelma. Toistuvasta kieltäytymisestä seuraa tuen menettäminen ja 18 kuukauden työssäoloehto ennen kuin uudelleen voi saada työttömyysturvaa.

2.3. Nykytilan arviointi

Työnhakusuunnitelman laatiminen ja yhteistyövelvollisuus

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tehostamisen tavoitteena on lisätä työmarkkinoiden dynamiikkaa sekä ehkäistä syrjäytymistä ja puuttua sen uhkaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Työnhakusuunnitelma on palveluprosessin keskeisin osa. Suunnitelmassa määritellään asiakkaan tavoitteet ja tarvittavat toimenpiteet työllistymisen parantamiseksi. Työnhakusuunnitelman merkitys on sisäistetty työhallinnon kaikilla tasoilla. Kehittämistarpeita ovat suunnitelmien laadun ja vaikuttavuuden parantaminen, varsinkin konkreettisista jatkotoimenpiteistä keskustelu työnhakijan kanssa ja niiden kirjaaminen suunnitelmiin.

Nykyisellään työn ja toimenpiteiden vastaanottovelvollisuutta koskevat työttömyysturvan ja työmarkkinatuen säännökset ovat osittain ristiriidassa omaehtoiseen työhakuun tähtäävien, muissa järjestelmissä omaksettujen tavoitteiden kanssa: säilyttääkseen oikeuden etuuksiin työnhakija on velvollinen ainoastaan reagoimaan hänelle tehtyihin yk-

silöityihin, käytännössä viranomaisen tekemiin osoituksiin. Velvollisuutta omatoimisella työhauulla lyhentää työttömyyttään ei työnhakijalla säännösten mukaan ole. Toisaalta oikeusvarmuuden sekä työnhakijan oikeuksien ja velvollisuuksien läpinäkyvyyden kannalta on ongelmallista, että reagointivelvollisuus on ainakin periaatteessa myös sellaista työvoimapolitiittista toimenpidettä koskevaan osoitukseen, jota ei ole työnhakusuunnitelmaan kirjattu ja joka saattaa olla jopa ristiriidassa henkilön työnhakusuunnitelman kanssa.

Työvoimapolitiikan uudistuksen vaikutuksista tehtyjen evaluaatiotutkimuksien perusteella on ilmeistä, että työvoimapolitiikan uudistuksen kolmesta peruspilarista (palveluprosessin systematisoiminen ja uudistaminen; syrjäytymisen torjuntaan liittyvät toimet; työttömän oikeudet ja velvollisuudet) oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttaminen ja sisäistäminen on jäänyt taka-alalle. Sinänsä omaehtoisen työhauun asettaminen uudistuksen kulmakiveksi on myös akateemisissa tutkimuksissa nähty välttämättömänä politiikkalinjauksena.

Pelkästään työhön tai toimenpiteisiin osoituksiin perustuva käytäntö työttömyysturvasa on muodostunut oikeusvarmuuden ja myös järjestelmän legitimitetin kannalta epätydyttäväksi. Osana kannustavuuden edistämiseen liittyvää valmistelua tehdyssä kaksiosaisessa tutkimuksessa työttömyysturvan karensseista, jonka rahoittivat sosiaali- ja terveysministeriö, työministeriö sekä Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry. Tutkimuksen loppuraportissa (Työttömyysturvan karenssi, Sosiaali- ja terveysministeriö, Selvityksiä 2001:4) todetaan pohtivana keskusteluna ja johtopäätöksenä muun muassa, että työttömyysturvan karenssi instituutiona sinänsä näyttäisi olevan jonkinlaisessa ristipaineessa.

Karenssia legitimoivia tekijöitä ovat muun muassa työttömyysturvan rakenne, erityisesti työmarkkinatuen pitkäkestoisuus ja vastikkeettomuus. Edelleen karenssijärjestelmän olemassaoloa on luontevaa perustella yleiseen vakuutuslogiikkaan perustuen. Itse aiheutettua vakuutustapahtumaa ei ole syytä korvata täysimääräisesti.

Toisaalta karenssimenettelyyn liittyy tut-

kimuksen mukaan ongelmia. Karenssi – nimenomaan kieltäytymiskarenssi – on osoituskäytännön ehdollistama. Vaikka karenssimenettely on lainsäädännössä yksityiskohdaisesti säännelty, on prosessin alkupää tai oikeammin prosessin käynnistymisvaihe sääntelemätön. Tiedottavan työnvälityksen lisääntyessä velvoittavien osoitusten kohdentuminen on pitkälti riippuvainen työvoimatoimistojen toimintakulttuurista. Työttömien todennäköisyys joutua karenssiuhan alaiseksi on siten ainakin osin riippuvainen hänen asuinkunnastaan. Siten työttömyysturvan karenssi sanktiona ”vääranlaiseen” työmarkkinakäyttäytymiseen on muodostumassa aiempaa sattumanvaraisemmaksi ja vaikeammin ennustettavaksi. Samalla koko järjestelmän oikeusvarmuus kärsii.

Yhdistelmätuki

Yhdistelmätuesta saadut kokemukset ja työllistäjien antama palaute osoittavat, että 12 kuukauden tukijakso on liian lyhyt. Tukityöjakso katkaisee työttömyyden, mutta ei kaikissa tapauksissa paranna riittävästi henkilön työmarkkinavalmiuksia. Ratkaisuksi on useissa yhteyksissä ehdotettu tukijakson pidentämistä nykyisestä esimerkiksi tukea porastaen.

Työharjoittelu

Työministeriön tilastoseurannan ja muiden selvitysten perusteella on ilmeistä, että työharjoittelun käyttö työvoimapolitiikassa on vakiintunut sellaiseksi kuin se nuorten työmarkkinatukeen tehtyjen muutosten myötä muokkautui.

Käytännössä työharjoittelun käyttö on rajoittunut nuoriin, pääasiassa sellaisiin työmarkkinatuen piiriin kuuluviin, jotka eivät muutoin etuutta saisi. Nuorten kohdalla vaikuttavuus erityisesti koulutukseen hakeutumisen tukena on ollut hyvä. Muissa työttömyyspäivärahaan oikeutetuille työllisyysasetuksen perusteella järjestettävä työharjoittelu) työharjoittelun käyttö on vähäistä.

Niin työnhakijoiden kuin työhallinnon piirissä työharjoittelu on leimautunut nuoriin kohdistuvaksi toimenpiteeksi, johon muut

työnhakijaryhmät eivät hakeudu eikä heitä siihen myöskään ohjata.

Työharjoittelun tavoitteena on sellaisen nuoren työelämään tai -alaan perehdyttäminen, jolla ei ole mainittavaa kokemusta työelämästä eikä useimmissa tapauksissa myöskään ammatillista koulutusta. Tästä syystä aiemmin työelämässä olleet työttömät ovat kokeneet ajatuksen työharjoitteluun osallistumisesta jopa nöyryyttäväksi.

Työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvia ammatillista koulutusta vailla olevia nuoria lukuun ottamatta työharjoitteluun osallistuvan toimeentuloturvan taso ei mainittavasti poikkea työttömyysaikaisen turvan tasosta. Siten myöskään taloudelliset kannusteet työharjoitteluun osallistumiselle eivät ole riittävät varsinkaan huoltovelvolliselle työttömälle.

Työharjoittelussa ja työkokeilussa työpaikalla olevan oikeudellinen asema

Työsopimuslakia (55/2001) ei sovelleta työhön, josta säädetään erityislailla. Työllisyyslaissa (275/1987) ja työmarkkinatuesta annetussa laissa säädetään nimenomaisesti, että työharjoittelussa oleva ei ole työsopimuslaissa tarkoitettu työsuhteessa. Työkokeiluun työpaikalla osallistuvan osalta on vastaava säännös työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen 9 §:ssä. Näin ollen työharjoittelussa tai työkokeilussa olevan asema poikkeaa selvästi työntekijän asemasta. Työoikeudellinen lainsäädäntö tulee sovellettavaksi harjoittelijaan ainoastaan, jos niin erikseen säädetään.

Työsuhteessa olevan työntekijän oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät työlainsäädännön mukaan, joista työsopimuslaki on työntekijän aseman kannalta keskeisin laki. Työsopimuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 157/2000 vp) lähdetään siitä, että säädettäessä jokin työntekomuoto työsopimuslain soveltamisalan ulkopuolelle, erityislaissa on säädettävä niistä ehdoista, joilla työtä tehdään ja teetetään. Erityislaissa olisi siten riittävän täsmällisesti säädettävä työn suorittajan oikeudellisesta asemasta. Tämä johtuu työsopimuslain 1 luvun 1 §:n säännöksen pakottavuudesta. Periaate on johdettavissa myös perustuslain 80 §:n 1 momentin

säännöksistä.

Lailla on nykyisellään järjestetty työharjoittelijan ja työkokeiluun osallistuvan työturvallisuus sekä turva tapaturman ja vahingonkorvausvastuun varalta. Sen sijaan säännöksiä päivittäisestä vähimmäis- tai enimmäisharjoitteluaajasta tai muitakaan oikeutta lepoon koskevia säännöksiä ei laeissa ole.

Työharjoittelusuhde perustuu työvoimatoimiston ja harjoittelupaikan järjestäjän väliseen kirjalliseen sopimukseen. Työharjoittelusta maksettavasta vastikkeesta vastuussa ei ole työharjoittelupaikan järjestäjä vaan valtio. Käytännössä työmarkkinatuella olevan harjoittelijan asema ja työnteon ehdot määräytyvät pitkälti työharjoittelusopimuksessa sovittujen ehtojen mukaan. Työharjoitteluun osallistuja ei oikeudellisesti ole työharjoittelusopimuksen sopimusosapuoli. Työharjoittelussa olevan oikeudellinen asema on siten pitkälti jäänyt sopimustasolle ja vieläpä niin, että työharjoittelija on sopimuksen ulkopuolisena oikeutettu, mutta myös ainakin välillisesti velvoitettu sopimuksessa sovittuihin asioihin.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Yleistä

Yleisesti muutosten tavoitteena on työnhakijan yksilöllisyyden sekä eri työnhakijoiden erilaisen palvelutarpeen korostaminen. Laadukkailla, nykyistä yksityiskohtaisemmilla ja alueiden erilaisuuden huomioon ottavilla työnhakusuunnitelmilla tuettaisiin työnhakijan omaa aktiivisuutta ja työllistymistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työttömyyttä. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sisältöä ja niihin liittyviä etuuksia koskevat muutokset kannustaisivat osallistumaan toimenpiteisiin ja turvaisivat taloudelliset mahdollisuudet osallistumiseen varsinkin työttömille, joiden työllistymistä toimenpiteiden arvioidaan eniten hyödyttävän, mutta joille toimenpiteeseen osallistumisesta saattaa ai-

heutua huomattavia matka- tai muita ylläpitokustannuksia.

Työnhakusuunnitelman laatiminen ja yhteistyövelvollisuus

Muutoksen tavoitteena on korostaa aktiivisen työnhaun merkitystä lisäämällä työvoimapalvelulain 10 c §:ssä tarkoitetun työnhakusuunnitelman merkitystä. Erityisesti ehdotuksilla pyritään pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseen aktivoimalla työnhakua työttömyyden vaiheessa, jossa pitkäaikaistyöttömyyden riski on ilmeinen, sekä työttömän oikeuksien ja velvollisuuksien läpinäkyvyyteen. Ehdotetut muutokset parantaisivat oikeusvarmuutta sekä työttömyysturvan saamisedellytysten yhteensovitusta työvoimapolitiittisen järjestelmän kanssa. Työnhakusuunnitelman aseman korostamisella ja muilla toimenpiteillä pyritään parantamaan työttömyysetuuksien saajan oikeusturvaa myös työttömyyden ja muun toiminnan rajanvedossa. Tavoitteena on, että työttömällä olisi nykyistä paremmin etukäteen tieto esimerkiksi siitä, mikä on hänen suunnitelmiaan olevan opiskelun vaikutus oikeuteen saada työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

Työnhakijan velvollisuuksien ja oikeuksien tulee olla tasapainossa. Siksi henkilölle, joka tarvitsee työvoimatoimiston kannanottoja ja tukea työnhaussa, tulee niitä myös tarjota. Tästä syystä myös työnhakija-asiakkaan palvelua pyritään kehittämään sopimusasiakkuuden suuntaan, jolloin työnhakusuunnitelma toimii työvoimatoimiston palvelusitoumuksena sekä vastaavasti työttömän sitoumuksena siitä, että hän on työmarkkinoiden käytettävissä ja hakee aktiivisesti työtä.

Keskeisin edellytys tuloksellisille ja vaikuttaville palveluille ja toimenpiteille on työnhakijan oma aktiivisuus ja myötävaikutus. Lähtökohtana työttömän koko palveluprosessissa on periaate ”työttömyys on yksilön ja valtion välisenä suhteena päätoimista työnhakua sekä jatkuvaa omien työllistymisedellytysten kehittämistä”. Periaate merkitsee sitä, että asiakas sitoutuu palkkatyön etsimisen lisäksi työmarkkinavalmiuksiensa parantamiseen työnhakusuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kysymykseen tulevat kaikki työhallinnon palvelut sekä sovitut omaehtoiset tai

harrastusluontoiset keinot. Vastavuoroisesti tämä merkitsee sitä, että työhallinnon tehtävänä on aktiivisesti tarjota työllistymistä edistäviä palveluja sekä seurata tehtyjen työnhakusuunnitelmien todellista toteutumista ja huolehtia palveluprosessin joustavasta etenemisestä.

Työttömän oikeuksien ja velvollisuuksien läpinäkyvyyden kannalta on olennaista, että työvoimatoimisto informoi työtöntä kattavasti hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, mukaan lukien velvollisuudesta toteuttaa työnhakusuunnitelmaansa. Työvoimapolylakiin on jo lisätty 10 a §:n 2 momentiksi informaatiovelvollisuutta koskeva säännös lailla, joka tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001.

Yhdistelmätuki

Yhdistelmätuen tarkoituksena on lisätä työmarkkinoiden dynamiikkaa tarjoamalla työntekomahdollisuuksia sellaisille työttömille työnhakijoille, joiden työpanokselle ei muutoin työmarkkinoilla ole juurikaan kysyntää. Vuoden pituinen yhdistelmätukijakso ei ole kaikissa tapauksissa riittävä työmarkkinavalmiuksien parantamiseksi siten, että työllistetty tukijakson jälkeen sijoittuisi työhön avoimille työmarkkinoille. Siksi tukijakson enimmäiskestoja pidennettäisiin.

Työharjoittelu ja työkokeilu työpaikalla

Työharjoittelun merkityksen lisääminen osana työvoimapolitiikan keinovalikoimaa on sopusoinnussa työvoimapolitiikan uudistuksen peruslinjausten kanssa. Dynamiikan lisääminen toimenpiteiden aloittaneiden määrää kasvattamalla ja työnhakuaktiivisuuden ylläpito tarvittaessa toistuvien jaksojen avulla edellyttää painopisteen siirtoa kevyisiin, lyhytkestoisiin ja kustannuksiltaan edullisiin toimenpiteisiin. Ilman työsuhdetta toteutettavista toimenpiteistä olisi saatavissa uusia mahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen torjumiseen. Lisäksi muutos johtaisi aktiivisempaan työmarkkinatukiresurssien käyttöön.

Mainituin perustein työharjoittelutyypistä toimintaa työvoimapolitiikan keinovalikoimassa lisätään 25 vuotta täyttäneiden työttö-

mien osalta yleensä ja työvoimapolylain 10 c §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetun niin sanotun uuden aktiivikauden osana erityisesti. Työharjoittelun aloittaneiden osuutta kaikista toimenpiteen aloittaneista lisätään. Tavoitteiden toteuttamiseksi työharjoittelujärjestelmää ehdotetaan kehitettäväksi paremmin koulutettujen nuorten ja aikuisväestön tavoitteet huomioonottavaksi.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Työnhakusuunnitelman laatiminen ja yhteistyövelvollisuus

Määräaikaisista työnhakuhaastatteluista, työnhakusuunnitelmasta ja sen uudistamisesta muodostuvan työttömän työnhakija-asiakkaan palveluprosessin periaatteisiin tai työvoimapolyluiden sisältöön ei ehdoteta muutoksia. Työnhakusuunnitelman laatiminen pyritään edelleen aloittamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työttömyyttä.

Ehdotuksen mukaan työnhakusuunnitelman tulee täsmentyä yksilöidyksi suunnitelmaksi, jos henkilön työttömyys pitkittyy tai muutoin käy ilmi, että hän tarvitsee tukea ja ohjausta. Viimeistään työttömyyden kestettyä viisi kuukautta työnhakusuunnitelmassa on otettava kantaa siihen, mitä työllistymistä edistäviä toimia toteutetaan, kuka vastaa niiden toteuttamisesta, milloin niitä toteutetaan ja miten toteutumista seurataan. Yhteisesti sovittujen toimenpiteiden tulee olla yksilöityjä. Työnhakusuunnitelma tulostetaan asiakkaalle ja se allekirjoitetaan. Työnhakusuunnitelmatulosteeseen varataan tila sovittujen toimenpiteiden toteutumisen raportoinnille. Tällä korostetaan asiakkaan omaa aktiivista roolia, mutta varmistetaan myös suunnitelman toteutuminen. Jos seurannassa ilmenee, että suunnitelma ei toteudu ennakoitusti, työvoimatoimiston on selvitettävä syy ja tarvittaessa suunnitelmaa on viipymättä muutettava siten, että se on toteutettavissa. Lähtökohtana on, että työnhakusuunnitelmaa tulee tarkistaa, jos asiakas sitä pyytää.

Jos suunnitelman toteutumatta jääminen johtuu asiakkaan olennaisesta laiminlyönnistä, eikä laiminlyönnille ole hyväksyttävää syytä, seurauksena olisi ehdotuksen mukaan

työttömyysturvan epääminen määräajaksi.

Yhdistelmätuki

Yhdistelmätukeen oikeutetun henkilön tukijakson enimmäisaikaa pidennettäisiin siten, että työnantajalle voidaan myöntää työllistämiseen tukea enintään kaksi vuotta. Ensimmäisen 12 kuukauden ajalta työnantajalle maksettaisiin nykyisen suuruinen yhdistelmätuki ja seuraavan 12 kuukauden ajalta pelkkä työmarkkinatuki.

Työharjoittelu, työelämävalmennus ja työkokeilu työpaikalla

Työharjoittelu työllistymistä edistävänä toimenpiteenä rajattaisiin koskemaan ammattillista koulutusta vailla olevia alle 25-vuotiaita työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvia nuoria. Työharjoittelun tarkoituksena olisi edelleen nuoren tutustuttaminen ja perehdyttäminen työelämään.

Muiden työmarkkinatuen saajien ja työttömyysturvajärjestelmän piiriin kuuluvien työttömien kohdalla otettaisiin käyttöön uusi ilman työsuhdetta toteutettava toimenpide, työelämävalmennus työpaikalla. Työelämävalmennuksen keskeinen tavoite olisi tukea työelämään paluuta ja lisätä työttömän ammattitaitoa sekä työmarkkinavalmiuksia. Tämän vuoksi työelämävalmennuksen ehtona olisi, että toimenpiteen järjestäjä sitoutuu osallistumaan yhdessä työvoimatoimiston kanssa työttömän ammattitaidon ja sen kehittymisen arviointiin.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden aikaisten matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvauksia ehdotetaan yhtenäistettäväksi. Työelämävalmennuksen ja työpaikalla tapahtuvan työkokeilun ajalta maksettaisiin ylläpitokorvausta, jonka suuruus vastaisi työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan opiskelijan ylläpitokorvausta. Työllistämistuella työelämävalmennukseen osallistuvalla matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamiseksi työllistämistuki voitaisiin myöntää korotettuna siten kuin työllisyysasetuksella tarkemmin säädetään. Työharjoittelun aikaiset etuudet vastaisivat nykytilaa.

Ilman työsuhdetta toteutettaviin toimenpiteisiin (työelämävalmennus, työharjoittelu, työkokeilu) osallistuvan oikeusasemaa koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi ottamalla lakeihin muun muassa säännökset toimenpiteen viikoittaisesta ja päivittäisestä kestosta.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään turvaamaan palkkatyön ensisijaisuutta, tehostamaan omatoimista työnhakua ja parantamaan työvoiman saatavuutta sekä torjumaan pitkäaikaistyöttömyyttä. Toteutuessaan tällaiset vaikutukset vähentävät pidemmällä tähtäimellä työttömyysmenoja, kuten työttömyysturva- ja toimeentulotukimenoja.

Muutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta työttömyysturvamenoihin vuonna 2002.

Ylläpitokorvausten saamisedellytysten muutokset ja korvaustason parantaminen lisäävät työmarkkinatuen menoja vuoden 2002 tasossa 3,364 miljoonalla eurolla ja yhdistelmätuen enimmäiskeston pidentäminen lisää vastaavasti menoja 1,682 miljoonalla eurolla. Työmarkkinatuen saamisedellytysten muutos, joka kohdistuu yli viisi kuukautta työttömänä olleisiin tuen saajiin, puolestaan vähentää työmarkkinatukimenoja arviolta 8,409 miljoonalla eurolla.

Ylläpitokorvaukset eivät ole veronalaista tuloa. Asumistuki- ja toimeentulotukijärjestelmissä etuudet ovat niin sanottua etuoikeutettua tuloa. Siten niitä koskevalla muutoksilla ei ole vaikutusta verojen ja maksujen tuottoon, eikä myöskään asumistuki- tai toimeentulotukimenoihin.

4.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Kesäkuussa 2001 kaikkien päättäneiden työttömyyksien keskikesto oli 19 viikkoa. Noin 80 prosenttia työttömyyksistä päättyi ennen kuin ne ovat kestäneet kuusi kuukautta. Vastaavasti kuusi kuukautta kestäneistä työttömyysjaksoista miltei puolet johtaa pitkäaikaistyöttömyyteen. Työttömyy-

den kesto on keskimääräistä pidempi erityisesti työmarkkinatuen saajilla ja 55 vuotta täyttäneillä ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan saajilla.

Työttömistä työnhakijoista on työttömyyskassan jäseniä nykyisellään keskimäärin noin 120 000 ja peruspäivärahan saajia runsaat 15 000. Ehdotettu työnhakusuunnitelman asettaminen työttömyyspäivärahan saamis-edellytykseksi ei koskisi henkilöitä, jotka lain voimaan tullessa ovat oikeutettuja työttömyyspäivärahaan lisäpäiväoikeuden perusteella. Näin ollen tehostettujen palvelujen ja yhteistyövelvollisuuden piirissä olisi keskimäärin vajaa 30 000 työttömyyspäivärahan saajaa ja runsaat 90 000 työmarkkinatukeen oikeutettua. Valtaosa mainituista työmarkkinatuen saajista kuuluu kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) soveltamisalaan.

Yhdistelmätuen avulla työllistettäisiin vuonna 2002 keskimäärin 15 000 pitkään työttömänä ollutta henkilöä. Työnantajalle myönnettävän työllistämistuen suuruus säilyisi nykyisellään. Työmarkkinatuen tason mahdollinen korotus heijastuisi myös työnantajalle maksettavan tuen määrään.

Työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen osallistuvia ylläpitokorvauksen saajia olisi keskimäärin noin 2 000 ja vastaavasti kotoutumistoimenpiteisiin osallistuvia mahanmuuttajia noin 2 500. Työelämävalmennukseen osallistuvan käytettävissä olevat tulot lisääntyisivät keskimäärin 150,50 eurolla kuukaudessa verrattuna siihen, että hän osallistuisi nykyisin työharjoitteluun. Jos hän osallistuisi työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettyyn valmennukseen, hänen tulojensa lisäys olisi 301 euroa kuukaudessa. Jo nykyisellään ylläpitokorvaukseen oikeutetulla henkilöllä (saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan tai työmarkkinatukea työttömyyden perusteella 500 päivältä) tulojen lisäys verrattuna nykytilaan olisi 42 tai 192 euroa kuukaudessa.

Kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettaviin ylläpitokustannusten korvauksiin ei ehdoteta muutoksia.

5. Asian valmistelu

Aktiivinen sosiaalipolitiikka -työryhmän

enemmistö esitti muistiossa (Sosiaali- ja terveysministeriö, työryhmämuistioita 1999:20), että työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen saamisedellytykseksi asetetaan toimiminen sovittujen suunnitelmien mukaisesti. Työnhakija olisi velvollinen suunnitelmassa sovitulla tavalla osittamaan noudattaneensa suunnitelmaa.

Hallitus päätti 15 päivänä kesäkuuta 2000 tekemällään päätöksellä työllisyysasteen nostamista sekä syrjäytymisen ja köyhyyden estämistä koskeviksi toimenpiteiksi, että työryhmän esitys toteutetaan. Muilta osin esitys perustuu hallituksen maaliskuussa 2001 tekemään päätökseen köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn toimenpideohjelmasta, johon myös sisältyy maininta työnhakusuunnitelman velvoittavuuteen liittyvän esityksen toteuttamisesta.

Työnhakusuunnitelman aseman vahvistamista ja työttömyysaikaisten etuuksien saamisedellytysten muutoksia on käsitelty työministeriön asettamassa työvoimapolitiikan perusuudistuksen jatkamista käsitelleessä työryhmässä (Toinen aalto, Työhallinnon julkaisu 269), työministeriön asettamissa Kannustavuuden edistäminen -projektissa (Passiivisesta aktiiviseen, Työhallinnon julkaisu 270) ja Työmarkkinatukijärjestelmän kehittäminen -projektissa (Työhallinnon julkaisu 287) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa kolmikantaisessa työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa selvittäneessä työryhmässä (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2000:13).

Esitys on valmisteltu virkatyönä työministeriössä. Työttömyysturvaan liittyvät ehdotukset on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Esityksestä on kuultu työmarkkinoiden keskusjärjestöjen edustajia.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitys on osa lainsäädäntökokonaisuutta, jolla pyritään jatkamaan työvoimapolitiikan uudistusta, ehkäisemään syrjäytymistä ja köyhyyttä sekä lisäämään työvoimapolitiittis-

ten toimenpiteiden kannustavuutta muun muassa etuuksia tarkistamalla, Esityksellä on yhtymäkohtia varsinkin erikseen annettuun hallituksen esitykseen laeiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työmarkkinatuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE /2001 vp).

Ilman työsuhdetta toteutettavien työvoimapolitiisten toimenpiteiden ja niihin osallistuvan oikeusaseman kannalta merkitystä on myös eduskunnassa käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä työterveyshuoltolaiksi sekä laiksi työsuojelun valvonnasta ja muu-

toksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 4 ja 11 §:n muuttamisesta (HE 114/2001 vp).

Työttömyysturvaan liittyviä muutoksia valmistellaan parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa kolmikantaisessa Työttömyysturva 2001 -työryhmässä. Työsäoloedon karttumisella yhdistelmätuki-työssä on yhtymäkohtia tähän valmisteluun. Siksi hallitus antaa esityksen työttömyysturvalain työssäoloehdosta koskevan säännöksen mahdollisesta muuttamisesta tältä osin erikseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työvoimapalvelulaki

10 c §. *Oikeus työnhakusuunnitelmaan.* Oikeus työnhakusuunnitelman ja työnhakusuunnitelman laatimisajankohta säilytettäisiin entisellään. Suunnitelmien laatua ja yksityiskohtaisuutta parannettaisiin ja niiden asemaa keskeisenä työvoimatoimiston palveluprosessin elementtinä korostettaisiin.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin nimenomainen säännös siitä, että suunnitelma sisältää välittömästi työllistymiseen tähtävien toimenpiteiden lisäksi tarvittaessa työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavia muita toimenpiteitä. Työnhakijan tarve tällaisiin toimenpiteisiin arvioitaisiin osana palvelutarpeen arviointia. Työmarkkinavalmiuksien ja toimintakyvyn parantavat toimenpiteet olisivat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tai opetusviranomaisten tarjoamia palveluita, eräissä tapauksissa myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaista kuntouttavaa työtoimintaa.

Työhallinnon tulosoajauksella pyritään siihen, että työnhakusuunnitelma laaditaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työttömyyttä. Suunnitelmaa täsmennetään, jos henkilön työttömyys pitkittyy. Työnhakusuunnitelma sisältää tällöin paitsi henkilön työhistorian myös hänen työnhakunsa tarkas-

telun. Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelma olisi edelleen laadittava viimeistään silloin, kun työttömyys on kestänyt viisi kuukautta. Työhaun tukemiseksi nykyistä paremmin ja pitkittyvän työttömyyden ehkäisemiseksi työnhakusuunnitelman tulisi viimeistään viiden kuukauden kohdalla olla yksilöity. Yksilöity työnhakusuunnitelma koostuisi lähtökohtaisesti välittömästi työmarkkinoille tähtäävistä toimenpiteistä taikka työnvälityksen ja työllistymisen kannalta tarpeellisista työkyvyn tai työkyvyn selvityksistä. Suunnitelma olisi lainkohdassa tarkoitettulla tavalla yksilöity, kun siihen on kirjattu haettavaksi työpaikkoja määrättyä alalta tai nimetyyn työnantajan palveluksesta, koulutuspaikkoja määrättyä alalta tai nimetyistä oppilaitoksesta taikka määrätyn alan tai nimetyyn järjestäjän muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Työkykyä ja terveydentilaa selvittävien tutkimusten tarve arvioidaan voimassaolevan 10 d §:n 3 momentin mukaisesti. Suunnitelma voisi koostua kuitenkin pelkästään työvoimatoimiston palvelujen käytöstä tilanteissa, joissa työkyvyn, -kunnan tai niihin rinnastettavat selvitykset ovat kesken taikka työnhakijan palvelutarve muutoin on edelleen epäselvä. Yksilöityä suunnitelmaa ei kuitenkaan laadittaisi tilanteissa, joissa se on ilmeisen tarpeetonta. Ilmeisen tarpeetonta suunnitelman laatiminen olisi, jos henkilö on valittu esimerkiksi työ- tai opiskelupaikkaan, ja työ tai opiskelu tai muu työmarkkinoille

suuntautuva ratkaisu toteutuu lähitulevaisuudessa.

Kun yksilöityä työnhakusuunnitelmaa tarkistetaan tai se uudistetaan 3 momentin mukaisesti, tarkistetun tai uudistetun suunnitelman tulisi olla yksilöity.

Pykälän 4 ja 5 momenttia ei muutettaisi.

10 e §. *Yhteistyövelvollisuus.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Sen mukaan henkilö, jonka kanssa on laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma ja jonka työttömyys on jo kestänyt viiden kuukauden ajan, olisi työttömänä työnhakijana ollessaan velvollinen toimimaan suunnitelman mukaisesti. Velvollisuuden laiminlyönnin seurauksista säädettäisiin työttömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa. Jos suunnitelmaan sisältyy työvoimatoimistossa toteutettavia toimenpiteitä tai yhteydenottoja, niiden laiminlyönti saattaa johtaa työvoimapalvelulain 10 b §:n mukaisesti työhakemuksen voimassaolon päättymiseen.

Työnhakija olisi velvollinen työvoimatoimiston määräämällä tavalla ilmoittamaan, miten hän on suunnitelmaa toteuttanut. Työvoimatoimisto voisi edellyttää ilmoitusta määräaikaishaastattelussa, muulla henkilökohtaisella käynnillä, puhelimitse tai kirjallisesti. Lisäksi työhallinnon sähköisten palvelujen kehittämisessä on varauduttu siihen, että ilmoitus voitaisiin toimittaa myös sähköisesti. Ilmoituksessaan työnhakijan tulisi yksilöidä tekemänsä toimenpiteet, esimerkiksi työntantajat, joihin hän ollut yhteydessä ja yhteydenoton ajankohta. Muuta näyttövelvollisuutta työnhakijalla ei asiassa pääsääntöisesti olisi, vaan työvoimatoimisto voisi tarvittaessa tarkistaa työttömyysturvalain 29 §:n ja työmarkkinatuesta annetun lain 34 a §:n mukaisesti ilmoituksen todenperäisyyden. Jos työnhakijalta edellytetään erityisestä syystä muuta selvitystä työnhakusuunnitelman toteuttamisesta, edellytys on kirjattava yksiselitteisesti siihen suunnitelmaan, jonka toteuttamisesta selvitystä edellytetään.

Tulkintavaikeuksien välttämiseksi mainittuun momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös, jossa määritellään syntyneen yhteisvelvollisuuden lakkaaminen. Ehdotuksen mukaan yhteistyövelvoite lakkaisi, kun henkilö on ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla, toisin sanoen täyttänyt työttömyystur-

valain mukaisen työssäoloehdon. Siihen saakka yhteistyövelvollisuus koskisi paitsi ensimmäistä työnhakusuunnitelmaa myös tarkistettuja ja uudistettuja työnhakusuunnitelmia. Työvoimapalvelulain 10 c §:n 5 momentin mukaan uudistettu työnhakusuunnitelma voidaan korvata kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetulla aktiivintisuunnitelmalla. Ehdotettu yhteistyövelvollisuus koskisi tällöin aktiivintisuunnitelmaa, mutta ainoastaan siltä osin kuin siinä on sovittu työvoimapoliittisista toimenpiteistä.

Yhteistyövelvollisuus olisi voimassa ainoastaan sinä aikana, kun henkilö on työttömänä työnhakijana.

13 b §. *Työkokeiluun työpaikalla osallistuvan oikeusasema.* Pykälä on uusi. Siinä säädettäisiin työkokeilun suhteesta työsopimussuhteesta tehtyyn työhön, työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta, työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta sekä työkokeilun viikoittaisesta ja päivittäisestä enimmäiskestosta sekä päivittäisestä vähimmäiskestosta.

Työkokeilun ja työsopimussuhteesta tapahtuvan työn suhteesta säädetään työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen 9 §:ssä. Sen mukaan työkokeilussa työpaikalla oleva asiakas ei ole työsopimussuhteessa työharjoittelun järjestäjään eikä työvoimatoimistoon. Työsopimuslain 1 luvun 1 §:n säännös on pakottavaa oikeutta. Jokin työntekomuoto voidaan siten säätää työsopimuslain soveltamisalan ulkopuolelle ainoastaan lailla. Työsopimuslain lähtökohtana on lisäksi, että erityislaissa on tällöin säänneltävä työn suorittajan oikeudellinen asema riittävän täsmällisesti. Tämän vuoksi ehdotetun pykälän 1 momentiksi otettaisiin asiasisällöltään mainittua asetustasoista säännöstä vastaava säännös. Säädösviittaus muutettaisiin 1 päivänä kesäkuuta 2001 voimaan tulleen työsopimuslain mukaiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan työkokeilupaikan antaja olisi vastuussa samalla tavoin kuin työharjoittelun järjestäjä on vastuussa työturvallisuudesta työmarkkinatuesta annetun lain 6 §:n 3 momentin, työllisyyslain 17 §:n 3 momentin ja työturvallisuuslain 1 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti ja työelämävalmennuksen järjestäjä olisi vastuussa esityksen 3. ja 4. lakiehdotuksen mu-

kaan.

Työkokeilusta työpaikalla tehtäisiin ennen sen alkamista määräaikainen kirjallinen sopimus, jossa osapuolina ovat kokeilupaikan antaja, kokeiluun osallistuva asiakas sekä kokeilun järjestävä työviranomainen. Sopimuksen sisällöstä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Tältä osin momentti vastaisi nykyistä työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen 9 §:n 1 ja 3 momenttia. Momentissa säädettäisiin lisäksi ilmoituksen tekemisestä pääluottamusmiehelle. Koska työkokeilu ei tapahdu työsuhteessa eikä sillä saa korvata työsuhteessa tehtävää työtä, on tarpeen, että työntekijöiden edustajalla on mahdollisuus seurata sen toteuttamista. Työvoimatoimisto saisi tällöin salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa työmarkkinatuen saajan nimen sekä tässä momentissa tarkoitettut tiedot.

Edellä 1 momentin perusteluissa kuvatun täsmällisyysvaatimuksen johdosta pykälän 4 momentissa säädettäisiin, ettei työkokeiluaikaa saa sopia kuutta kuukautta pidemmäksi. Säännös vastaa asiasisällöltään nykyistä työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen 11 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Lisäksi työkokeilun päivittäinen kesto olisi enintään kahdeksan tuntia ja vähintään neljä tuntia. Viikoittainen kesto saisi olla enintään viisi päivää. Tältä osin ehdotus vastaa esityksen 3. ja 4. lakiehdotukseen sisältyviä säännöksiä työharjoittelun ja työelämävalmennuksen enimmäiskestosta.

Voimaantulosäännös. Lakiin ehdotetaan tavanomainen voimaantulosäännös.

1.2. Työttömyysturvalaki

2 §. *Työttömyysturvana maksettava etuus ja työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti ja pykälän otsikko muutettavaksi. Uudessa momentissa säädettäisiin työnhakijan yleisestä velvollisuudesta hakea aktiivisesti työtä. Työttömyysturva aktiivisen työnhauksen aikaisena toimeentuloturvana ymmärrettäisiin laajasti. Aktiivisella työnhaualla tarkoitettaisiin paitsi palkkatyön hakemista myös hakeutumista ja osallistumista koulutukseen, työllisyyslaissa ja työvoimapalvelulaissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin sekä

valmiutta yhteistyöhön työvoimatoimiston kanssa.

Säännös olisi luonteeltaan yleinen tarkoitussäännös, eikä yksin sen perusteella voitaisi evätä yksittäisen työttömän oikeutta työttömyyspäivärahaan. Päivärahan saamisedellytyksistä säädettäisiin edelleen lain 2 luvussa.

9 §. *Työttömyyspäivärahan eräitä rajoituksia.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi momentiksi. Ehdotettu 1 momentti vastaisi nykytilaa. Velvollisuutta ottaa vastaan lain 7 §:ssä tarkoitettua työtä ja 8 §:ssä tarkoitettua koulutusta ei myöskään muutettaisi. Sellaisen työnhakuvalmennuksesta kieltäytymiseen, johon osallistuvalla on asetuksen 980/1998 nojalla oikeus ylläpito-korvaukseen, sovellettaisiin edelleen, mitä 8 §:ssä säädetään. Pykälän uudessa 2 momentissa tarkoitettua velvollisuutta ottaa vastaan työttömyyspäivärahan menettämisen uhalla eräitä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä, kuten esimerkiksi työharjoittelua tai työkokeilua, ehdotetaan rajoitettavaksi. Pykälän 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 3 momentiksi. Pykälän 4 momentti siirtyisi uudeksi 5 momentiksi eikä sitä muutettaisi.

Pykälän 2 momentiksi ehdotettu seuraamus toistuvasta kieltäytymisestä osallistua työvoimapalvelujen antamiseksi tarpeellisiin työkyvyn tai työkunnan selvityksiin vastaisi nykytilaa. Sen sijaan työelämävalmennuksesta, työkokeilusta ja vastaavista työvoimatoimiston osoittamista toimenpiteistä kieltäytyminen ei vaikuttaisi oikeuteen saada työttömyyspäivärahaa, jollei kyseinen toimenpide sisälly henkilön työnhakusuunnitelmaan.

Koska työnhakusuunnitelma on työnhakijan ja työvoimatoimiston yhdessä laatima ja allekirjoittama, ei siihen kirjatusta toimenpiteistä kieltäytymiseltä tai toimenpiteen keskeyttämiseltä edellytettäisi pykälää sovellettaessa toistuvuutta. Toimenpiteestä kieltäytymisestä tai sen keskeyttämisestä ei automaattisesti seuraisi korvauksetonta määräaika, vaan henkilöllä olisi edelleen oikeus pätevästä syystä olla osallistumatta toimenpiteeseen työttömyyspäiväraha-oikeuttaan menettämättä.

Uudessa 3 momentissa säädettäisiin siitä, minä ajankohtana mahdollinen 1 momentin mukainen korvaukseton määräaika on määrättävissä henkilön riitautettua työsuhteensa

päättämisen. Säännöksessä ei määriteltäisi sitä, tuleeko korvaukseton määräaika asettaa vai ei, vaan siitä säädetään 9 §:n 1 momentissa. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi edelleen, että henkilö esittää luotettavan selvityksen riitautuksesta.

Työnantajan suorittama työsuhteen purkaminen ehdotetaan rinnastettavaksi työsuhteen irtisanomiseen. Samalla lainkohta saatettaisiin vastaamaan uutta työsopimuslakia. Työnantajan purettua työsuhteen individuaaliperusteella johtaisi riitautus siihen, että henkilön ei katsottaisi itse aiheuttaneen työsuhteensa päättymistä ennen kuin riita-asia on lopullisesti ratkaistu. Siten korvauksettoman määräajan asettamishetken kannalta ei riitautustilanteessa olisi enää merkitystä sillä, onko työnantaja käyttänyt henkilöön liittyvää purku- vai irtisanomisperustetta.

Karenssi voitaisiin työsuhteen purkamisen yhteydessä antaa siinä tapauksessa, että riitautus on ollut ilmeisen aiheeton. Riita-asian ratkaisun odottaminen ei merkitse sitä, että henkilö jäisi ilman hänelle muuten kuuluvaa työttömyysturvaa. Työttömyyspäiväraha on myönnettävissä mahdollisen karenssin jälkeiselle ajalle jo ennen tuomiota tai muuta lopullista ratkaisua, koska työnantajalle mahdollisesti maksettavaksi tulevalta vahingonkorvauksella ei ole vaikutusta hakijan työttömyyspäiväraha-oikeuteen mahdollisen korvauksettoman määräajan jälkeisenä aikana.

Uudessa 4 momentissa säädettäisiin seurauksista, jos henkilö ilman pätevää syytä olennaisesti laiminlyö toteuttaa työnhakusuunnitelmaansa.

Työvoimapalvelulain 10 e §:n mukaisen yhteistyövelvollisuuden laiminlyönnin nykyisellään osin tulkinnanvaraisia seuraamuksia täsmennettäisiin tilanteissa, joissa henkilö kieltäytyy osallistumasta työnhakusuunnitelman laadintaan. Päivärahan saajalle, joka kieltäytyy työnhakusuunnitelman laatimisesta asetettaisiin kahden kuukauden korvaukseton määräaika. Kieltäytymisenä pidettäisiin säännöstä sovellettaessa suoraan ilmaistun kieltäytymisen lisäksi tilanteita, joissa henkilö ilman pätevää syytä jättää saapumatta sovittuun ja hänelle ilmoitettuun työnhakusuunnitelman laatimistilaisuuteen tai kieltäytyy antamasta suunnitel-

man laatimiseksi tarpeellisia tietoja taikka kieltäytyy allekirjoittamasta työnhakusuunnitelmaa. Arvioitaessa työnhakusuunnitelman allekirjoittamisesta kieltäytymisen vaikutusta oikeuteen saada työttömyyspäivärahaa keskeinen merkitys on sillä, voidaanko suunnitelmaa pitää realistisena kyseisen työnhakijan kannalta. Kieltäytymisenä ei sen sijaan pidettäisi tilannetta, jossa henkilö ilmoittaa etukäteen tai jälkikäteen luotettavasti todistaa työvoimatoimistolle sairauden, työn, opiskelun taikka työnhakuun tai työmarkkinavalmiuksiensa parantamiseen liittyvän syyn, jonka johdosta hän on estynyt osallistumasta suunnitelman laatimiseen ilmoitettuna ajankohtana. Tällöin suunnitelman laatimista lykättäisiin. Jos on aihetta epäillä henkilön esittämän syyn totuudenmukaisuutta, tai jos henkilö toistuvasti lykkää suunnitelman laatimista, työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta voisi edellyttää työttömyysturvalain 28 §:n 4 momentin mukaisesti henkilöä esittämään mainituissa säännöksissä tarkoitettun selvityksen, esimerkiksi lääkärintodistuksen sairaudestaan. Kieltäytymisen vaikutuksista työnhaun voimassaoloon säädettäisiin työvoimapalvelulain 10 b §:n 2 momentissa ja 10 e §:n 1 momentissa.

Työttömyyden uhatessa pitkittyä henkilö olisi velvollinen toteuttamaan työnhakusuunnitelmaansa ja ilmoittamaan säännöllisesti työvoimatoimistolle sen toteutumisesta. Yhteistyövelvollisuudesta ja työnhakusuunnitelman toteutumiseen liittyvistä ilmoituksista säädettäisiin ehdotetussa työvoimapalvelulain 10 e §:n 2 momentissa.

Yhteistyövelvollisuus koskisi ainoastaan työvoimapalvelulain 10 c §:n 2 momentissa lueteltuja, välittömästi työnvälitykseen tai työllistymiseen liittyvää osaa työnhakusuunnitelmasta: työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä ja työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Ehdotetun työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 momentin mukaan työnhakusuunnitelma voi sisältää tarvittaessa muita työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavia toimenpiteitä. Niihin hakeutuminen ei olisi työttömyyspäivärahan saamisedellytyksenä, eikä muutoksella siten laajennettaisi velvollisuutta osallistua esimerkiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tar-

koitettuun kuntouttavaan työtoimintaan tai sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Jos henkilö olennaisesti laiminlyö noudattaa työnhakusuunnitelmaansa eikä hänellä ole pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin kahden kuukauden korvaukseton määräaika. Seuraamus voitaisiin asettaa kuitenkin ainoastaan henkilölle, jonka työttömyys on jo kestänyt vähintään viisi kuukautta. Viiden kuukauden seuranta tapahtuisi työhallinnon tietojärjestelmään kirjattujen työttömyysjaksojen eikä esimerkiksi työttömyysturvan maksupäivien perusteella.

Arvio siitä, onko laiminlyöntiä pidettävä olennaisena perustuisi työvoimatoimikunnan suorittamaan kokonaisharkintaan. Ensisijaisesti ehdotetulla muutoksella pyritään vaikuttamaan sellaisten työttömien työnhakuun, jotka eivät lainkaan hae työtä tai hakevat sitä vain satunnaisesti. Keskeinen merkitys oleellisuutta arvioitaessa on, millaisen mahdollisuuden päästä työmarkkinoille tai työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin työnhakija on toiminnallaan menettänyt. Lähtökohtaisesti työnhakusuunnitelmaan sisältyvän palkkatyön ja 8 §:ssä tarkoitetun koulutuksen hakematta jättämistä pidettäisiin olennaisena yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntinä. Oleellisuutta arvioitaessa on lisäksi merkitystä aiemman työnhaun aktiivisuudella sekä sillä, mihin muihin kuin työnhakusuunnitelmaansa sisältyviin toimiin työnhakija on työllistymisensä edistämiseksi ryhtynyt.

Oikeusvarmuuden takaamiseksi ja takaisinperittävien välttämiseksi korvaukseton määräaika laskettaisiin päivästä, jona työvoimaviranomainen on laiminlyönnin todennut. Määräaika voitaisiin siten asettaa aikaisintaan päivästä, jolloin työvoimatoimisto on päättänyt saattaa asian työvoimatoimikunnan käsiteltäväksi.

9 b §. *Pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaa.* Työnhakusuunnitelman toteuttaminen ei olisi itseisarvo vaan suunnitelman tavoitteena on tukea työmarkkinoille pääsyä. Siksi esityksen tarkoituksena ei ole supistaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua nykyisen pätevän syyn käsitettä, eikä muuttaa vastaanottovelvollisuutta koskemaan esimerkiksi työtä, joka ei täytä voimassaolevassa laissa säädettyjä minimiedellytyksiä, tai omaehtoista opiskelua. Asiasta ehdotetaan

otettavaksi uudeksi 9 b §:ksi nimenomainen säännös.

3 §. *Toimeenpanoelimet.* Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin ehdotetuista muutoksista aiheutuva tekninen muutos.

Voimaantulosäännös. Lakiin ehdotetaan otettavaksi tavanomainen voimaantulosäännös.

Heinäkuussa 1999 työmarkkinoiden keskusjärjestöjen ja työeläkelaitosten edustajat päätyivät ratkaisuun, jolla niin sanottuun eläkeputkeen pääsyä tai joutumista pyritään vähentämään. Osana hallituksen toimia sopimuksen toimeenpanemiseksi työttömäksi jäävät 55–59 -vuotiaat henkilöt pyritään aktiivisesti työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Jollei heidän työllistämisensä avoimille työmarkkinoille onnistu, heitä uhkaavan pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja eläkeputken varhaiseläkeluonteiden muuttamiseksi työhallinto suuntaa näihin työttömiin aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä, viime kädessä tukityöllistämistä.

Valtion talousarvion perustelujen mukaan mainitut tehostetut toimenpiteet koskevat vasta vuonna 2000 ja sen jälkeen työttömäksi tulevia. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista ulottaa työnhakusuunnitelman velvoittavuutta koskemaan ennen mainittua ajankohtaa työttömiksi tullessiin ikään-tyneisiin työnhakijoihin, joille ei käytännössä ole tarjottu työtä tai työvoimapolitiittisia toimenpiteitä. Voimaantulosäännöksen 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei 9 §:n 4 momenttia sovellettaisi henkilöön, joka lain voimaan tullessa on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja jolla on oikeus työttömyyspäivärahaan lain 26 §:n 2 momentin niin sanotun lisäpäiväoikeuden perusteella.

1.3. Laki työmarkkinatuesta

1 a §. *Työmarkkinatuen saajan yleiset velvollisuudet.* Uudeksi 1 a §:ksi ehdotetaan otettavaksi esityksen 2. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momenttia vastaava säännös työmarkkinatuen saajan yleisestä velvollisuudesta hakea omatoimisesti ja aktiivisesti työtä, edistää omaa työllistymistään sekä tässä tarkoituksessa toimia yhteistyössä työvoima-

toimiston kanssa. Työmarkkinatuen saajan osalta säännös olisi luonteeltaan yleinen tarkoitussäännös, eikä yksin sen perusteella evättäisi oikeutta etuuteen.

6 §. *Työharjoittelu ja työelämävalmennus työpaikalla.* Ilman työsuhdetta toteutettavat työvoimapolitiittiset toimenpiteet olisivat työharjoittelu työpaikalla ja työelämävalmennus työpaikalla. Lisäksi työvoimapaalvelulaissa ja sen nojalla säädettäisiin työkokeilusta työpaikalla.

Pykälän 1 momentissa työharjoittelu rajattaisiin koskemaan alle 25-vuotiaita ammatillista koulutusta vailla olevia nuoria. Työpaikalla tapahtuvan työharjoittelun keskeisenä tavoitteena olisi nykytilaa vastaavasti perehdyttää työelämään nuoria, joilla ei ole ammatillista koulutusta eikä useimmissa tapauksissa myöskään työkokemusta.

Muiden työmarkkinatuen saajien (25 vuotta täyttäneet ja ammatillisen koulutuksen saaneet nuoret) kohdalla otettaisiin käyttöön uusi ilman työsuhdetta toteutettava toimenpide, työelämävalmennus työpaikalla. Työelämävalmennuksen keskeinen tavoite olisi tukea työelämään paluuta ja lisätä työttömän ammattitaitoa sekä työmarkkinavalmiuksia. Työelämävalmennus tukisi paitsi työhönsijoittumista tai työelämään palaamista myös ammattitaidon ja työelämävalmiuksien parantamista. Tämän vuoksi työelämävalmennuksen ehtona olisi, että toimenpiteen järjestäjä sitoutuu osallistumaan yhdessä työvoimatoimiston kanssa työttömän ammattitaidon ja sen kehittymisen arviointiin. Tätä koskeva ehto olisi ehdotetun 8 §:n 2 momentin mukaan aina kirjattava työelämävalmennuksesta tehtävään sopimukseen.

Säännöstä sovellettaessa tarkoituksena on, että rajanvedossa työharjoittelun ja työelämävalmennuksen välillä ratkaisevaa on toimenpiteen alkamisajankohta. Siten 8 §:ssä tarkoitettu sopimus työelämävalmennuksesta voitaisiin tehdä alle 25-vuotiaan ammatillista koulutusta vailla olevan kanssa, jos toimenpide alkaa vasta hänen täytettyään 25 vuotta. Vastaavasti aloitettuun työharjoitteluun sovelletaan edelleen työharjoittelua koskevia säännöksiä koko sen ajalta, vaikka siihen osallistuja toimenpiteen aikana täyttäisikin 25 vuotta.

8 §. *Sopimus työharjoittelusta tai työelä-*

mävalmennuksesta. Käytännössä työharjoittelusopimuksen tekemiseen osallistuu nykyisinkin myös työharjoittelija itse. Lainsäädännössä ei kuitenkaan ole säännöstä, joka tätä edellyttäisi. Oikeusturvan takaamiseksi työharjoittelijan oikeudesta sopimusosapuolena osallistua sopimuksen tekemiseen ehdotetaan pykälän 1 momenttiin otettavaksi nimenomainen säännös. Lisäksi 1 momentissa täsmennettäisiin sopimuksen sisältöä siten, että siitä olisi aina käytävä ilmi suoritusajan lisäksi suorituspaikka sekä työharjoittelun päivittäinen ja viikoittainen kesto. Pykälän 4 momentin mukaan päivittäinen kesto olisi enintään kahdeksan tuntia ja vähintään neljä tuntia. Työharjoittelun viikoittainen kesto saisi olla enintään viisi päivää.

Työmarkkinatuesta annetun asetuksen (1361/1997) 10 §:n säännös velvollisuudesta ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle tai muulle työntekijöiden edustajalle työharjoittelua koskevasta sopimuksesta otettaisiin täsmennettynä lakiin tämän pykälän 3 momentiksi.

Sopimusta työelämävalmennuksesta työpaikalla koskisivat muutoin samat edellytykset kuin työharjoittelusta tehtävää sopimusta. Pykälän 3 ja 4 momenttia, jotka siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, ei asiasisällöltään muutettaisi.

8 a §. *Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan oikeusasema.* Nykyiset 6 §:n 2 ja 3 momentissa olevat työharjoitteluun osallistuvan oikeusasemaa koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi uuden 8 a §:n 1 ja 2 momentiksi ja laajennettaviksi koskemaan myös ehdotettua työelämävalmennusta työpaikalla.

11 a §. *Ylläpitokorvaus.* Työelämävalmennukseen osallistuvalla maksettaisiin 1 momentin mukaan matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvauksena ylläpitokorvausta. Pykälän 2 momentin mukaan työharjoitteluun osallistuvan oikeus ylläpitokorvaukseen säilytettäisiin nykyisellään. Siten alle 25-vuotiaalla, ammatillista koulutusta vailla olevalla olisi oikeus työharjoittelun ajalta ylläpitokorvaukseen vain, jos hän on saanut työttömyyspäivärahaa 500 päivän enimmäisajan tai saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 500 päivältä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan ylläpitokorvauksen suuruus, keskeiset saamisedyly-

tykset ja menettelytavat määräytyisivät työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti. Hallitus on antanut erikseen esityksen laeiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työmarkkinatuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE /2001 vp), jonka mukaan työmarkkinatuen saajalle maksettava ylläpitokorvaus olisi 7 euroa päivältä. Mainitun hallituksen esityksen mukaan opiskelijalle, joka osallistuu työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään koulutukseen, maksetaan ylläpitokorvaus korotettuna 14 euroon päivältä. Korotettu ylläpitokorvaus maksetaan myös opiskelijalle:

1) joka osallistuu työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella järjestettävään koulutukseen;

2) jolle koulutukseen osallistumisesta aiheutuu majoituskustannuksia; ja

3) joka esittää vuokrasopimuksen tai muun luotettavan selvityksen majoituksesta aiheutuvista kustannuksista.

Työelämävalmennuksen ja mainituin rajoituksin työharjoittelun ajalta maksettava ylläpitokorvaus maksettaisiin aina 7 tai 14 euron suuruisena, vaikka työelämävalmennus tai työharjoittelu toteutettaisiin ulkomailla.

12 b §. *Tuen määrä.* Pykälän 1 ja 3 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Palkkaus- ja kustannusten määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi. Muutoksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa terminologiaa, eikä sillä muutettaisi säännöksen asiasisältöä tai soveltamiskäytäntöä.

12 c §. *Tuen kesto.* Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen enimmäiskesto ehdotetaan pidennettäväksi kahteen vuoteen henkilöä kohti. Työllistämistukeen yhdistettynä työmarkkinatuki voitaisiin maksaa edelleen työnantajalle vuoden ajan. Siten toisena vuotena tuki maksettaisiin työmarkkinatuen suuruisena.

17 §. *Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen.* Esityksen 2. lakiehdotuksen 9 §:n 2 momenttia vastaavasti työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvan henkilön velvollisuutta ottaa vastaan eräitä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä supistettaisiin. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan henkilö voisi kieltäytyessään työelämävalmennuksesta työpaikalla, ammatinvalinnan-

ohjaus- tai kuntoutustoimenpiteestä tai muusta kohtuulliseksi katsottavasta työllistymistään edistävistä toimenpiteistä menettää oikeutensa työmarkkinatukeen ainoastaan silloin, kun kyseinen toimenpide sisältyy hänen kanssaan laadittuun yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan. Henkilöllä on tällöinkin oikeus kieltäytyä, jos hänellä on menettelynsä pätevä syy.

Mainittujen toimenpiteiden vastaanottovelvollisuus liittyy työnhakusuunnitelmaan, jonka henkilö itse on allekirjoittanut. Tässä lakiehdotuksessa, esityksen 1. lakiehdotuksessa ja erikseen annetussa hallituksen esityksessä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta toimenpiteiden ajalta maksettavia ylläpitokustannusten korvauksia on ehdotettu korotettaviksi ja niiden myöntämisperusteita laajennettaviksi. Siksi korvauksettoman määrääjän asettaminen ei edellyttäisi, että henkilön menettely olisi toistuvaa. Muutoksesta johtuva muutos tehtäisiin myös 20 §:n 2 momenttiin.

Kun työharjoittelu on edellä 6 §:n 1 momentissa ehdotettu rajattavaksi ammatillista koulutusta vailla oleviin nuoriin, työharjoittelusta kieltäytymisen vaikutukset oikeuteen saada työmarkkinatukea määräytyisivät pelkästään työmarkkinatuesta annetun lain 15 §:n 3 momentin mukaan. Työharjoittelun ajalta maksettavia etuuksia tai mainittua lainkohtaa ei ehdoteta muutettavaksi, joten lakiehdotuksen 17 §:n 2 momentin säännöstä oikeudesta kieltäytyä työharjoittelusta ei myöskään muutettaisi.

20 §. *Työmarkkinatuen eräitä rajoituksia.* Pykälän otsikko muutettaisiin kuvaamaan nykyistä paremmin sen sisältöä. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että esityksen 2. lakiehdotukseen sisältyvä työttömyyspäivärahan saajan velvollisuus osallistua työnhakusuunnitelman laatimiseen ja toteuttaa yksilöityä työnhakusuunnitelmaansa, jos hänen työttömyytensä on kestänyt vähintään viisi kuukautta, koskisi myös työmarkkinatuen saajaa. Momentissa viitattaisiin myös työttömyysturvalakiin ehdotettuun uuteen 9 b §:ään, joten työmarkkinatuen saajalla olisi oikeus olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaansa, jos hänellä on siihen pätevä syy.

5 §. *Työllistymisen edistäminen.* 7 §. *Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen järjes-*

täminen. 9 §. Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan vakuutusturva. 16 §. Odotusaika. 19 §. Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen. 21 §. Oikeus työmarkkinatukeen odotus-, määrä- tai omavastuujajan kuluessa. 25 § Työmarkkinatuen maksaminen ilman tarveharkintaa. Pykäliin tehtäisiin uudesta työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä, työelämävalmennus työpaikalla, johtuvat teknisuonteiset muutokset.

Voimaantulosäännös. Lakiin ehdotetaan tavanomainen voimaantulosäännös. Lisäksi ehdotetaan säännöksen 2 momentissa säädettäväksi, että muussa lainsäädännössä olevia viittausia työharjoitteluun sovellettaisiin pääsääntöisesti myös ehdotuksessa tarkoitettuun työelämävalmennukseen.

1.4. Työllisyyslaki

2 a §. *Määritelmät.* Pykälä on uusi. Siihen ehdotetaan oikeuksien ja velvollisuuksien läpinäkyvyyden lisäämiseksi otettavaksi lain keskeisimpien käsitteiden määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin käsitteet nuori, pitkäaikaistyötön, vajaakuntoinen ja työssäkäyntialue. Asiallisesti nykyisellään työllisyysasetuksen 2 §:n 1—3 ja 5 kohdassa olevia määritelmiä ei muutettaisi.

17 §. *Työttömälle maksettavat korvaukset.* Esitykseen sisältyvän 3. lakiehdotuksen mukaan työharjoittelu rajattaisiin koskemaan ainoastaan työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvia alle 25-vuotiaita ammatillista koulutusta vailla olevia työttömiä. Muiden työttömien työelämävalmiuksien parantamiseksi ja työelämään palaamisen tukemiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon tukemiseksi heille otettaisiin käyttöön uusi toimenpide, työelämävalmennus työpaikalla. Siten työllisyyslain ja -asetuksen mukaisena toimenpiteenä olisi ainoastaan työelämävalmennus työpaikalla. Tästä johtuvat muutokset tehtäisiin pykälän 1—3 momenttiin. Pykälän 2 momentin viittaussäännökseen tehtäisiin lisäksi uudesta työsopimuslaista johtuva tekninen muutos.

Hallituksen erikseen antamassa esityksessä laeiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työmarkkinatuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE /2001 vp) sekä tähän esitykseen 3. lakiehdotuksen mu-

kaan työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, työmarkkinatukeen liittyvän työharjoittelun ja työhön valmennuksen aikaisia matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvauksia korotettaisiin toimenpiteiden kannustavuuden lisäämiseksi. Työllisyysasetuksen 47 §:n 1 momentin mukaan työllistämistuen enimmäismäärä työharjoitteluun on normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna, eli 35,72 euroa päivässä. Kannustavuuteen liittyvät näkökohdat edellyttävät mahdollisuutta korvata kustannuksia erityisesti silloin, kun henkilölle aiheutuisi merkittäviä matka- tai muita ylläpitokustannuksia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan työelämävalmennuksen tarkoitus, siitä tehtävä sopimus sekä työelämävalmennukseen osallistuvan vakuutusturva määriteltäväksi yhtenäisesti esityksen 3. lakiehdotuksen kanssa. Sääntely toteutettaisiin viittaamalla työmarkkinatuesta annetun lain säännöksiin. Samalla kumottaisiin työllisyyslain 17 §:n 4 momentin ja 25 §:n 3 momentin vakuutusturvaa koskevat säännökset.

Voimaantulosäännös. Lakiin ehdotetaan tavanomainen voimaantulosäännös. Lisäksi ehdotetaan 2 momentissa säädettäväksi, että muussa lainsäädännössä olevia viittauksia työllisyyslain ja -asetuksen nojalla aiemmin järjestettyyn työharjoitteluun sovellettaisiin pääsääntöisesti myös ehdotuksessa tarkoitettuun työelämävalmennukseen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Työnhakusuunnitelmasta kieltäytymisestä samoin kuin työnhakusuunnitelman laiminlyönnistä työvoimatoimikunta antaisi sitovan lausunnon työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle. Asiasta säädettäisiin työvoimatoimikunnasta annetussa asetuksessa (1681/1993).

Yrityksiltä edellytetään yhdistelmätuella työllistettäessä pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen tekemistä työllistettävän kanssa. Lisäksi yrityksen on parannettava työllistetyltä työhön otettaessa puuttuvia ammatillisia valmiuksia kirjallisen koulutussuunnitelman mukaisesti. Yritykset ovat työllistäneet varsin vähän yhdistelmätuella. Vastaavasti työllistämisen vaikutta-

vuus on kaikkein paras työllistettäessä yrityksiin. Tämän vuoksi tarkoituksena on muuttaa työllisyysasetusta siten, että mainituista rajoituksista luovuttaisiin yhdistelmätuen osalta. Työllisyysasetukseen lisättäisiin myös säännökset suurimmissa kaupungeissa toteutettavasta työnetsijä -kokeilusta.

Työkokeilun ja työnhakuvalmennuksen ajalta aiheutuvien matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaukset (ylläpitokorvaus) yhtenäistettäisiin suuruudeltaan vastaamaan tässä esityksessä ehdotettuja työharjoittelun ja työelämävalmennuksen ajalta maksettavia ylläpitokorvauksia. Työvoimatoimisto voisi kuitenkin myöntää vajaakuntoiselle hänen myös kotikunnassaan sijaitsevalla työpaikalla järjestetyn työkokeilun ajalta korotetun ylläpitokorvauksen, jos työkokeilusta aiheutuu hänelle hänen vajaakuntoisuutensa johdosta poikkeuksellista taloudellista raskautta.

Muutosten toteuttaminen edellyttää muutoksia työvoimapolitiikkaan liittyvistä etuuk-
sista annettuun asetukseen, työllisyysasetukseen ja työnhakukoulutukseen osallistuvan ylläpitokorvauksesta annettuun asetukseen, jonka nimike samassa yhteydessä muutettaisiin valtioneuvoston asetukseksi työnhakuvalmennukseen osallistuvan ylläpitokorvauksesta.

3. Voimaantulo

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

4. Säättämisjärjestys

Suomen perustuslain (731/1999; jäljempänä perustuslaki) perusoikeussäännöksillä on esitystä valmisteltaessa ollut merkitystä arvioidessa perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua syyperusteisen perustoimeentuloturvan toteutumista. Arvioinnissa on otettu huomioon myös perustuslain 18 §:n 2 momentti, jossa säädetään julkisen vallan velvollisuudesta edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Esityksen kannalta keskeinen perusoikeussäännös on myös perustuslain 6 §:n 2 momentti, joka kieltää asettamasta ketään ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan muun muassa iän perusteella. Lisäksi 1. lakiehdotuksen 13 b §:n

3 momentissa, 3. lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentissa ja 4. lakiehdotuksen 17 §:n 4 momentissa on otettu huomioon perustuslain 10 §:n 1 momentin edellytys siitä, että henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Ilman työsuhdetta toteutettaviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistuvan oikeusaseman täsmentämisen taustalla on uusitun työsopimuslain (55/2001) lisäksi perustuslain 80 §:n 1 momentti, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee säätää lailla.

Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan lailla turvataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden aikana. Työmarkkinatuki on käytännössä edellä mainittuun lainkohtaan liittyvä sosiaaliturvan etuusjärjestelmä. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään (muun muassa PeVL 17/1995 vp ja 17/1996 vp) katsonut, ettei hallitusmuoto sinänsä estä asettamasta ehtoja perustoimeentuloa turvaavan tuen saamiselle. Nämä ehdot voivat perustuslakivaliokunnan mukaan sosiaalisen riskitilanteen, työttömyyden, luonteen huomioon ottaen hyvin rakentua sen varaan, että asianomainen itse aktiivisesti myötävaikuttaa sellaisiin toimiin, jotka viime kädessä ovat omiaan edistämään hänen työkykynsä ylläpitämistä ja työllistymistä. Valiokunnan tulkinta liittyi työmarkkinatuesta annetun lain muutosehdotuksiin. Käsitellessään hallituksen esitystä laeiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (HE 66/1998 vp) perustuslakivaliokunta, samalla kun se esitti eräitä täsmennyksiä kyseiseen säännösehdoitukseen, totesi lausunnossaan (PeVL 20/1998 vp), että lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentin mukainen sidonnaisuus kotoutumissuunnitelmaan voitiin kuitenkin katsoa paitsi yleisen edun myös yksilön oikeuksien tosiasiallisen turvaamisen kannalta tärkeäksi ja hyväksyttäväksi järjestelyksi, kun otetaan huomioon, että ehdotettujen säännösten tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien osallistumista työelämään ja yhteiskunnan toimintaan. Samoin perustuslakivaliokunta on tavoitteiltaan rinnastanut kuntouttavan työtoiminnan ja siihen liittyvän aktivointisuunnitelman työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin käsitellessään hallituksen esitystä laiksi kuntouttavasta työtoi-

minnasta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (PeVL 44/2000 vp).

Esityksessä ei ehdoteta työnhakijan yhteistyövelvollisuutta tai työttömyysetuuksien rajoituksia sinänsä laajennettavaksi nykyisestä. Työnhakusuunnitelman laatimisesta, työstä ja työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytymisestä voi seurata nykyiselläänkin korvaukseton määräaika tai työttömyysetuuksien menettäminen. Esityksen 2. lakiehdotuksen 9 b §:n ja 3. lakiehdotuksen 20 §:n 1 momentin mukaan pätevää syytä kieltäytymiselle arvioitaisiin samoin kuin työvoimaviranomaisen yksilöidystä osoituksesta kieltäytymisen kohdalla. Vastaavasti esityksessä ehdotetaan rajoitettavaksi velvollisuutta ottaa vastaan eräitä työvoimaviranomaisen osoittamia työvoimapolitiittisiä toimenpiteitä, jotka eivät sisälly henkilön työnhakusuunnitelmaan. Lisäksi ehdotettu yhteistyövelvollisuus koskisi ainoastaan työnhakijoita, joiden työttömyys on yhdenjaksoisesti kestänyt vähintään viisi kuukautta. Työvoimapolitiikan tavoitteissa perustuslain 18 §:n 2 momentin kannalta keskeistä on torjua pitkäaikaistyöttömyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä. Yksilöity työnhakusuunnitelma, siihen liittyvä yhteistyövelvollisuus ja työnhakusuunnitelman toteutumisen seuranta liittyvät työttömyyden vaiheeseen, jolloin pitkäaikaistyöttömyyden riski on edellä esityksen 1. ja 2. lakiehdotuksen perusteluissa kuvatulla tavalla ilmeinen. Pitkäaikaisyöttömyydellä tässä yhteydessä tarkoitetaan vuoden yhdenjaksoista työttömyysjaksoa.

Esityksessä ehdotetaan, että työharjoittelu rajattaisiin toimenpiteenä koskemaan ammatillista koulutusta vailla olevia nuoria. Työharjoittelun ajalta ylläpitokorvausta maksettaisiin ainoastaan pitkään työttömänä olleelle. Ylläpitokorvaus korotettaisiin 7 euroon päivältä, ja henkilön osallistuessa toimenpiteeseen muualla kuin kotipaikkakunnallaan ylläpitokorvaus maksettaisiin eräin edellytyksin korotettuna 14 euroksi. Muutoin ilman työsuhdetta toteutettavissa työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä maksettaisiin ylläpitokorvaus mainitun suuruisena työttömyyden kestosta riippumatta. Ehdotettu muutos ei aseta työmarkkinatuen saajia eri asemaan yksinomaan iän perusteella. Ammatillisen koulutuksen hankkineilla olisi ehdotetun työhön valmennuksen ajalta oikeus ylläpitokorvauk-

siin. Samoin työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettut, työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saaneet nuoret olisivat oikeutettuja ylläpitokorvaukseen, joka korotettaisiin 5,05 eurosta 7 tai 14 euroon.

Siten ylläpitokorvausten ulkopuolelle jäisivät ensi kertaa markkinoille tulevat alle 25-vuotiaat, joiden kohdalla työmarkkinatuki on työmarkkinatuesta annetun lain 15 §:n 1—3 momentin johdosta joka tapauksessa vastikkeellista, ja siten useissa tapauksissa henkilöillä on oikeus työmarkkinatukeen ainoastaan mainitun lain 2 luvussa säädettyjen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ajalta. Kyseessä olevan henkilöryhmän osalta heidän etuuksiaan ei nykytilaan verrattuna heikennetä. Esityksen 3. lakiehdotuksen 17 §:n 2 momentin ja 19 §:n 2 momentin säännökset suojaavat nuorta taloudelliselta kohtuuttomuudelta. Sinänsä ylläpitokorvauksiin liittyvät muutokset ovat varsin vähäisiä laajennuksia verrattuna koko työmarkkinatukijärjestelmään. Nuoret ovat työvoimapolitiikan keskeinen painoalue. Työvoimapolitiikan linjauksissa ja työmarkkinatukijärjestelmää kehitettäessä keskeinen tavoite on ohjata ammatillista koulutusta vailla olevat nuoret koulutukseen. Tavoitteen kannalta etuuksien korottaminen suhteessa opintotukilain (65/1994) mukaiseen opintotukeen johtaisi erityisesti koulutukseen kielteisesti suhtautuvien kohdalla vääriin ohjausvaikutuksiin.

Ylläpitokorvausten korottamisen ja niiden saamisedellytysten laentamisen tavoitteena on erityisesti turvata mahdollisuus osallistua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin sellaisille työttömien ryhmille, joille toimenpiteisiin osallistumisesta aiheutuu heidän huoltovelvollisuutensa tai muun syyn johdosta taloudellista räsitusta, jota nykyinen etuusjärjestelmä ei riittävästi kompensoi. Perustuslakivaliokunta on edellä todetussa lausunnossaan PeVL 17/1996 vp todennut, että järjestelmien ei kuitenkaan tarvitse ulottua sellaisiin henkilöihin, joilla lakisääteiset turvajärjestelmät ja oma tilanteensa kuten esimerkiksi perhesuhteensa muutoin kokonaisuutena arvioiden on toimeentulon edellytykset, vaikka heidän normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovatkin esimerkiksi työttömyyden johdosta heikentyneet, ja pitänyt tällaista tarveharkintaa valtiosääntöoikeudellisesti hy-

väksyttävänä.

Esityksen 2. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan niin sanotun lisäpäiväoikeuden perusteella työttömyyspäivärahaa saaviin ei lakiehdotuksen 9 §:n 4 momenttia sovellettaisi. Kyseessä olisi siirtymävaiheen järjestely, joka koskisi ainoastaan lain voimaan tullessa työttömänä työnhakijana olevia mainitulla perusteella työttömyyspäivärahaa saavia, eli arviolta 25 000 työtöntä. Ehdotettu säännös ei mitenkään rajoittaisi heidän oikeuksiaan esimerkiksi yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan.

Työvoimapalveluita, työllisyyden hoitoa tai työttömyysturvaa koskeva lainsäädäntö ei sinänsä aseta ikääntyneitä työttömiä eri asemaan kuin muita työttömiä. Ainoat poikkeukset ovat työllisyyslain 18 §:n mukainen työllistämismääräys ja työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentti, jonka mukaan 57 vuotta täyttäneellä on oikeus työttömyyspäivärahaan 500 päivän enimmäisajan estämättä. Käytännössä laman ja massatyöttömyyden aikana yleisesti hyväksyttiin niin sanottu työttö-

myyseläkeputki, eikä myöskään työvoimatoimistoissa aktiivisesti tarjottu työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, jolle ikääntynyt työnhakija nimenomaisesti näin halunnut meneteltävän. Tosiasiassa ennen 2. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen perusteluissa kuvattua muutosta kyseisiltä työnhakijoilta ei ollut edellytetty useaan vuoteen työmarkkinoille tähtääviä toimia. Ehdotetun muutoksen ulottaminen heihin merkitsisi käytännön jyrkkää ja ennalta arvaamatonta muutosta.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut lait eivät loukkaa perustuslaissa säädettyjä perusoikeuksia ja ne voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Asian periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työvoimapalvelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §, sellaisena kuin se on laissa 193/2001, sekä
lisätään 10 e §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 193/2001, uusi 2 momentti ja lakiin uusi 13 b § seuraavasti:

10 c §

Oikeus työnhakusuunnitelmaan

Työttömällä työnhakijalla on oikeus yhteistyössä työvoimatoimiston kanssa laadittavaan ja yhdessä allekirjoitettavaan työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelma sisältää asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin ja siinä sovitaan työllistymistä edistävästä palveluista ja toimenpiteistä sekä tarvittaessa työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista muista toimenpiteistä. Työnhakusuunnitelma on edellytyksenä asiakkaan osoittamiselle työllisyyslaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Yksilöity työnhakusuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun asiakkaan työttömyys on kestänyt viisi kuukautta, jollei sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta. Yksilöity työnhakusuunnitelma sisältää asiakkaan haettavaksi työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä taikka työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Jos asiakkaan palvelutarve sitä edellyttää, yksilöity työnhakusuunnitelma voi koostua myös 3 §:ssä ja 2 luvussa tarkoitettujen palvelujen käytöstä.

Työmarkkinatukeen oikeutetulla työttömällä työnhakijalla, joka on saanut työttömyys-

päivärahaa työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn enimmäisajan tai saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä, on oikeus uudistettuun 2 momentissa tarkoitettulla tavalla yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan.

Edellä 3 momentissa tarkoitettulla henkilöasiakkaalla on oikeus suunnitelmassa yksilöityihin palveluihin ja muihin toimenpiteisiin työvoimatoimiston käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Jos työttömällä työnhakijalla on oikeus kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuun aktivointisuunnitelmaan, voidaan 3 momentissa tarkoitettu uudistettu työnhakusuunnitelma korvata aktivointisuunnitelmalla.

10 e §

Yhteistyövelvollisuus

— — — — —
 Asiakas, jonka kanssa on 10 c §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma ja jonka työttömyys on kestänyt vähintään viisi kuukautta, on ollessaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa velvollinen toteuttamaan suunnitelmaa.

Asiakas on tällöin lisäksi velvollinen määräjain työvoimatoimiston määräämällä tavalla ilmoittamaan, miten hän on suunnitelmaa toteuttanut. Jos asiakkaalta edellytetään muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, se on kirjattava työnhakusuunnitelmaan. Yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan liittyvä yhteistyövelvollisuus lakkaa, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon. Tässä momentissa tarkoitettua yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntiin sovelletaan, mitä 10 b §:ssä, työttömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa säädetään.

13 b §

Työkokeiluun työpaikalla osallistuvan oikeusasema

Työkokeilussa työpaikalla oleva asiakas ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työsuhteessa työkokeilupaikan antajaan eikä työvoimatoimistoon. Työkokeilua työpaikalla ei voida järjestää työnantajalla, johon asiakas on työ- tai muussa palvelusuhteessa.

Työkokeilupaikan antaja vastaa työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (299/1958) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) sekä niiden nojalla säädetään tai

määrätään ja nuorten työntekijäin suojelusta annetun lain (669/1967) nojalla on säädetty tai määrätty.

Työkokeilusta tehdään ennen sen alkamista määräaikainen kirjallinen sopimus, jossa osapuolina ovat kokeilupaikan antava virasto, laitos, yhteisö, yritys tai yksityinen ja kokeiluun osallistuva asiakas sekä kokeilun järjestävä työvoimatoimisto. Sopimuksessa määritellään työkokeilun sisältö, kokeiluaika ja -paikka, kokeilupaikan yhteyshenkilö ja kokeilupaikan antama lausunto. Työvoimatoimiston on ilmoitettava työkokeilusta tehdystä sopimuksesta luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilupaikan antajan palveluksessa olevia työntekijöitä. Työvoimatoimisto saa tällöin salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa työkokeiluun osallistuvan nimen sekä tässä momentissa tarkoitettua tietoja.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua kokeiluaikaa ei saa sopia kuutta kuukautta pidemmäksi. Työkokeilun päivittäinen kesto on enintään kahdeksan tuntia ja vähintään neljä tuntia. Viikoittainen kesto saa olla enintään viisi päivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 2 §:n otsikko, 3 §:n 3 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 3 momentti laissa 1324/1999 ja 9 § laeissa 1443/1992, 1401/1997 ja 61/2001, sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 9 b § seuraavasti:

2 §

Työttömyysturvana maksettava etuus ja työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet

—————
 Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin sekä antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset.

3 §

Toimeenpanoelimet

—————
 Työvoimatoimikunta tai työvoimatoimisto antaa työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiisista edellytyksistä, joista säädetään 4 ja 4 a §:ssä, 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa sekä 5 a, 5 b, 7, 7 a, 8, 9, 9 a ja 9 b §:ssä, 10 §:n 2 momentissa sekä 11 ja 11 a §:ssä, kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Työvoimatoimikunnan tai työvoimatoimiston tulee työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen pyynnöstä täydentää lausuntoaan viipymättä.

9 §

Työttömyyspäivärahan eräitä rajoituksia

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, tai jona työsuhde on päättynyt.

Henkilö, joka ilman pätevää syytä toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka ilman pätevää syytä kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamasta työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §:ssä tarkoitettuun työnhaku suunnitelmaansa sisältyvästä työelämävalmennuksesta tai työkokeilusta työpaikalla taikka kohtuulliseksi katsottavasta niihin rinnastettavasta työllistymistä edistävästä toi-

menpiteestä tai keskeyttää tällaisen toimenpiteen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen tai keskeyttäminen on tapahtunut.

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merimieslain (423/1978) 39 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsopimus on puretu työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä tai merimieslain 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on todisteellisesti riitauttanut irtisanomisen irtisanomisajan kuluessa tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä eikä työntekijän tätä menettelyä ole pidettävä ilmeisen aiheettomana, ei ennen asiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Jos työsuhteen on katsottava asiassa annetun lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisena pidettävän ratkaisun jälkeen päättyneen työntekijästä johtuneesta syystä, sovelletaan 1 momentissa tarkoitetulta ajalta aiheettomasti maksetun työttömyyspäivärahan takaisinperintään 31 §:n säännöksiä.

Henkilö, joka kieltäytyy osallistumasta työvoimapalvelulaissa tarkoitetun työnhakusuunnitelman laatimiseen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien. Henkilö, joka ilman pätevää syytä olennaisesti laiminlyö toteuttaa työnhakusuunnitelmaansa työvoimapalvelulain 10 e §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on laiminlyönnin todennut.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoitetussa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

9 b §

Pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaa

Henkilöllä on pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaansa siltä osin kuin hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävää toimenpidettä 7, 7 a ja 8 §:n sekä 9 §:n 2 momentin nojalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2002.

Tämän lain 9 §:n 4 momenttia ei sovelleta henkilöön, joka on lain voimaan tullessa työttömänä työnhakijana ja jolla on oikeus peruspäivärahaan tai ansioon suhteutettuun päivärahaan 26 §:n 2 momentissa mainitulla perusteella.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1542/1993) 5—8, 9, 11 a, 12 b, 12 c, 16, 17 ja 19—21 § sekä 25 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 6 § osaksi laeissa 1705/1995 ja 62/2001, 7 § osaksi mainitussa laissa 62/2001, 8 ja 19 § osaksi laissa 1354/1997, 11 a § laissa 637/2001, 12 b, 12 c ja 17 § mainitussa laissa 1354/1997, 16 § osaksi laissa 1089/2000, 20 § osaksi mainitussa laissa 1354/1997 ja laissa 1325/1999 ja 21 § mainitussa laissa 1705/1995, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a ja 8 a §, seuraavasti:

1 a §

Työmarkkinatuen saajan yleiset velvollisuudet

Työmarkkinatuen saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin sekä antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset.

5 §

Työllistymisen edistäminen

Työmarkkinatuen saajan työllistymistä voidaan työvoimaviranomaisen osoituksesta edistää siten, että työmarkkinatuen saaja osallistuu työharjoitteluun, työelämävalmennukseen, koulutukseen, ammatinvalinnanohjaus- ja kuntoutustoimenpiteisiin tai muihin kohtuullisiksi katsottaviin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

6 §

Työharjoittelu ja työelämävalmennus työpaikalla

Työvoimatoimisto voi osoittaa ammatillista koulutusta vaille olevan alle 25-vuotiaan työmarkkinatuen saajan työelämään perehtymiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työharjoitteluun työpaikalla.

Työvoimatoimisto voi osoittaa muun kuin 1 momentissa tarkoitetun työmarkkinatuen saajan työelämään palaamisen tukemiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työelämävalmennukseen työpaikalla.

7 §

Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen järjestäminen

Työmarkkinatuen saaja voidaan sijoittaa valtion, kunnan, kuntayhtymän, muun yhteisön, säätiön tai yksityisen elinkeinonharjoittajan järjestämään työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen.

Työmarkkinatuen saajaa ei voida osoittaa työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen:

1) sellaisiin tehtäviin, joista työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä on työharjoittelun tai työelämävalmennuksen aloittamista edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä taikka joissa työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 11 §:n mukaisesti on muuttanut työntekijän työsuhteen osaaikaiseksi;

2) jos työharjoittelu tai työelämävalmennus aiheuttaisi sen järjestäjän palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomautuksia taikka heidän työsuhteidensa ehtojen huonontumista; tai

3) jos työharjoittelusta tai työelämävalmennuksesta aiheutuisi sen järjestäjälle selkeää etua, että harjoittelu tai valmennus väristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua.

8 §

Sopimus työharjoittelusta tai työelämävalmennuksesta

Työvoimatoimisto, harjoittelu- tai valmennuspaikan järjestäjä ja työmarkkinatuen saaja tekevät kirjallisesti työharjoittelusta tai työelämävalmennuksesta määräaikaisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

1) harjoittelun tai valmennuksen suoritus-aika ja -paikka;

2) harjoittelun tai valmennuksen päivittäinen ja viikoittainen kesto;

3) tehtävät, joita työmarkkinatuen saaja suorittaa harjoittelun tai valmennuksen aikana; sekä

4) harjoittelu- tai valmennuspaikan yhteyshenkilö.

Työvoimatoimisto voi lisäksi asettaa sopimuksessa työharjoittelun tai työelämävalmennuksen suorittamisen kannalta tarpeellisia ehtoja. Työelämävalmennusta koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan valmennuksen järjestäjän tulee osallistua työmarkkinatuen saajan ammattitaidon ja osaamisen sekä niiden kehittymisen arvioin-

tiin. Sopimuksesta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työvoimatoimiston on ilmoitettava sopimuksesta luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa harjoittelu- tai valmennuspaikan järjestäjän palveluksessa olevia työntekijöitä. Työvoimatoimisto saa tällöin salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa työmarkkinatuen saajan nimen sekä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu päivittäinen kesto on enintään kahdeksan tuntia ja vähintään neljä tuntia. Harjoittelun ja valmennuksen viikoittainen kesto saa olla enintään viisi päivää.

Työvoimatoimisto voi tehdä sopimuksen siksi ajaksi, jonka asianomaisen henkilön työhön ja työelämään perehdyttämisen tai työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämisen arvioidaan kestävän. Sopimuksen tai useampien sopimusten yhteenlaskettu kesto henkilöä kohti voi olla enintään 12 kuukautta. Erityisestä syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, sopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.

Edellä 5 momentissa tarkoitettujen enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä säädetyn työsäoehdon, saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n mukaisen enimmäisajan ja uudelleen täyttää työmarkkinatuen saantiehtot. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös sellaisen henkilön kohdalla, joka enimmäisajan täyttymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

8 a §

Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan oikeusasema

Tämän lain mukaiseen työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuessaan työmarkkinatuen saaja ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Työharjoittelun tai työelämävalmennuksen

järjestäjä vastaa työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (299/1958) ja nuorista työntekijöistä annettussa laissa (998/1993) sekä niiden nojalla säädetään tai määrätään ja nuorten työntekijäin suojelusta annetun lain (669/1967) nojalla on säädetty tai määrätty.

9 §

Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan vakuutusurva

Työharjoittelussa tai työelämävalmennuksessa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan työmarkkinatuen saajalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtapaturmasta siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tämän pykälän nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena valtiokonttori.

Työministeriö järjestää työharjoittelussa ja työelämävalmennuksessa oleville ryhmävas-
tuuvakuutuksen.

11 a §

Ylläpitokorvaus

Työmarkkinatuen saajalle maksetaan ylläpitokorvausta 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun työelämävalmennuksen aikaisista matka- ja muista ylläpitokustannuksista.

Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle maksetaan ylläpitokorvausta 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun työharjoittelun aikaisista matka- ja muista ylläpitokustannuksista.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta ylläpitokorvauksesta on voimassa, mitä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annettussa laissa työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen Suomessa osallistuvan ylläpitokorvauksesta ja sitä koskevasta asiasta säädetään.

12 b §

Tuen määrä

Työnantajalle maksetaan työmarkkinatukena 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysimääräinen työmarkkinatuki.

Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen tai yhdistelmätuen määrä voi olla enintään työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen. Tukea ei makseta, jos työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuvat kustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohti laskettu määrä. Palkkauskustannuksina pidetään työllistetylle maksettavaa palkkaa ennen vakuutetun lakisääteisten maksujen ja verojen pidäytystä ja sen lisäksi työnantajan lakisääteistä sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua sekä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua. Jos yhdistelmätuen määrä ylittää työnantajalle aiheutuneet palkkauskustannukset, vähennys tehdään työllistämistuesta.

Eri työnantajatahoille maksettavan tuen enimmäismäärästä ja tuen maksatusmenettelystä säädetään asetuksella.

12 c §

Tuen kesto

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 24 kuukaudeksi henkilöä kohti. Työllistämistukeen yhdistettynä työmarkkinatuki voidaan kuitenkin määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. Enimmäisaikojen laskentaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään työharjoittelua ja työelämävalmennusta koskevan sopimuksen enimmäiskestosta.

16 §

Odotusaika

Edellä 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetulle henkilölle maksetaan työmarkkinatukea sen jäl-

keen, kun hän työvoimatoimistoon ilmoittaututtuaan tai ilmoittautumistaan edeltävän kahden vuoden tarkastelujakson aikana on ollut yhteensä viisi kuukautta työssä, itsenäisenä yrittäjänä tai työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa taikka 2 luvussa tarkoitetussa työharjoittelussa, työelämävalmennuksessa, koulutuksessa, työkokeilussa tai työhallinnon järjestämässä kuntoutuksessa. Tätä rajoitusta ei sovelleta henkilöön, joka on tullut työmarkkinoille valmistuttuaan ammatista oppilaitoksesta tai suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon.

Henkilön ei katsota olleen työmarkkinoilla, jos hän työssä, yrittäjänä tai työnhakijana ollessaan on ollut päätoiminen opiskelija.

17 §

Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy toistuvasti työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamista työvoimapolitiittisista toimenpiteistä taikka 10 c §:ssä tarkoitettuun työnhakusuunnitelmaansa sisältyvästä, 6 §:n 2 momentissa tai 11 §:ssä tarkoitettusta taikka muusta niihin rinnastettavasta kohtuulliseksi katsottavasta työllistymistä edistävästä toimenpiteestä, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen tai keskeyttäminen on tapahtunut.

Muulla kuin 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 6 tai 11 §:ssä tarkoitettua toimenpiteen tai muun niihin rinnastettavan kohtuulli-

seksi katsottavan työllistymistä edistävän toimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta keskeytymisestä lukien.

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu työpaikalla, työelämävalmennus työpaikalla ja työkokeilu työpaikalla menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, kun hän on ollut saman työharjoittelun, valmennuksen tai työkokeilun järjestäjän tehtävissä yhteensä kuusi kuukautta.

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu työpaikalla, työelämävalmennus työpaikalla ja työkokeilu työpaikalla menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, jos toimenpiteen järjestäjä olennaisesti laiminlyö 8 a §:n 2 momentissa tai työvoimapolitiittislaain 13 b §:ssä säädettyä velvoitettaan tai laiminlyö noudattaa työharjoittelusopimuksen ehtoja.

20 §

Työmarkkinatuen eräitä rajoituksia

Työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 7, 7 a, 9 §:n 1 momentissa ja 3—5 momentissa, 9 a ja 9 b §:ssä sekä 10 §:n 2 momentissa työttömyyspäivärahasta säädetään.

Henkilöllä, jonka toistuvasta 17—19 §:ssä tarkoitettua menettelyä on pääteltävissä, ettei hän halua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän ollut työssä tai 10 §:ssä tarkoitettua koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

Toistuvan työstä kieltäytymisen tai sitä vastaavan menettelyn osalta työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyyspäivärahasta työttömyysturvalain 11 §:ssä säädetään.

21 §

Oikeus työmarkkinatukeen odotus-, määrä- tai omavastuuajan kuluessa

Työmarkkinatukea maksetaan sen estämättä, mitä 16—19 ja 22 a §:ssä säädetään, siltä ajalta, jona henkilö odotus-, määrä- tai omavastuuajana on 2 luvussa tarkoitettua koulutuksessa, työharjoittelussa, työelämäval-

mennuksessa, työkokeilussa tai kuntoutuk- sessa.
sessa.

25 §

*Työmarkkinatuen maksaminen ilman tarve-
harkintaa*

Taloudellisen tuen tarvetta ei myöskään edellytetä aikana, jona henkilö on 2 luvussa tarkoitettussa koulutuksessa, työharjoittelussa, työelämävalmennuksessa, työkokeilussa taikka työhallinnon järjestämässä kuntoutuk-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2002.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työmarkkinatuesta annetussa laissa tarkoitettuun työharjoitteluun, viittauksen katsotaan koskevan myös tämän lain mukaista työelämävalmennusta, jollei tästä laista muuta johdu.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**työllisyyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetun työllisyyslain (275/1987) 25 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 906/1998,
muutetaan 17 §, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 906/1998, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 2 a § seuraavasti:

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *nuorella* alle 25-vuotiasta työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautunutta henkilöä;

2) *pitkäaikaistyöttömällä* yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ollutta henkilöä tai henkilöä, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja joka työttömyyden kokonaisuuden perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan;

3) *vajaakuntoisella* henkilöä, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia;

4) *työssäkäyntialueella* työministeriön asetuksella tarkemmin määriteltävää yhden tai useamman kunnan muodostamaa aluetta, jolla kunnan asukkaat yleisesti käyvät työssä.

17 §

Työttömälle maksettavat korvaukset

Työttömälle voidaan hänen omaehtoisen työllistymisensä edistämiseksi ja toimeentu-

lonsa turvaamiseksi myöntää työllistämistukea. Tukea voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa työttömälle työelämävalmennukseen työpaikalla, yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen, osaaikaisten työntekomahdollisuuksien lisäämiseen sekä muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Tuen myöntämisen edellytyksistä, tuen määrästä ja kestosta, matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta sekä tukea koskevan asian käsittelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämän lain mukaiseen työelämävalmennukseen osallistuva ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työsuhteessa työelämävalmennuksen järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Vastuusta työelämävalmennukseen osallistuvan työturvallisuudesta säädetään erikseen.

Tämän lain mukaiseen työelämävalmennukseen sovelletaan mitä työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) 6 §:n 2 momentissa, 8 §:n 1—4 momentissa ja 9 §:ssä työmarkkinatuen saajan työelämävalmennuksesta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2002.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan tämän lain voimaantullessa voimassa olleessa 17 §:ssä tarkoit-

tuun työharjoitteluun, viittauksen katsotaan koskevan myös tämän lain mukaista työelämävalmennusta, jollei tästä laista muuta johdu.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Filatov*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

työvoimapalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §, sellaisena kuin se on laissa 193/2001, sekä lisätään 10 e §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 193/2001, uusi 2 momentti ja lakiin uusi 13 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 c §

10 c §

Oikeus työnhakusuunnitelmaan

Oikeus työnhakusuunnitelmaan

Työttömällä työnhakijalla on oikeus yhteistyössä työvoimatoimiston kanssa laadittavaan ja yhdessä allekirjoitettavaan työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelma sisältää asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin ja siinä sovitaan työllistymistä edistävästä toimenpiteistä.

Työnhakusuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun asiakkaan työttömyys on kestänyt viisi kuukautta. Työnhakusuunnitelma on edellytyksenä asiakkaan osoittamiselle työllisyyslaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Työmarkkinatukeen oikeutetulla työttömällä työnhakijalla, joka on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn enimmäisajan tai saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä, on oikeus uudistettuun työnhakusuunnitelmaan.

Edellä 3 momentissa tarkoitettulla henki-

Työttömällä työnhakijalla on oikeus yhteistyössä työvoimatoimiston kanssa laadittavaan ja yhdessä allekirjoitettavaan työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelma sisältää asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin ja siinä sovitaan työllistymistä edistävästä palveluista ja toimenpiteistä sekä tarvittaessa työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista muista toimenpiteistä. Työnhakusuunnitelma on edellytyksenä asiakkaan osoittamiselle työllisyyslaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Yksilöity työnhakusuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun asiakkaan työttömyys on kestänyt viisi kuukautta, jolle sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta. Yksilöity työnhakusuunnitelma sisältää asiakkaan haettavaksi työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä taikka työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Jos asiakkaan palvelutarve sitä edellyttää, yksilöity

löasiakkaalla on oikeus suunnitelmassa yksilöityihin palveluihin ja muihin toimenpiteisiin työvoimatoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Jos työttömällä työnhakijalla on oikeus kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuun aktivointisuunnitelmaan, voidaan 3 momentissa tarkoitettu uudistettu työnhakusuunnitelma korvata aktivointisuunnitelmalla.

työnhakusuunnitelma voi koostua myös 3 §:ssä ja 2 luvussa tarkoitettujen palvelujen käytöstä.

Työmarkkinatukeen oikeutetulla työttömällä työnhakijalla, joka on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn enimmäisajan tai saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatuesta annettun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä, on oikeus uudistettuun 2 momentissa tarkoitettulla tavalla yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan.

Edellä 3 momentissa tarkoitettulla henkilöasiakkaalla on oikeus suunnitelmassa yksilöityihin palveluihin ja muihin toimenpiteisiin työvoimatoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Jos työttömällä työnhakijalla on oikeus kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuun aktivointisuunnitelmaan, voidaan 3 momentissa tarkoitettu uudistettu työnhakusuunnitelma korvata aktivointisuunnitelmalla.

10 e §

Yhteistyövelvollisuus

Asiakkaan kieltäytyessä työnhakuhaastattelusta, työnhaku- tai aktivointisuunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka osallistumisesta työnhaku- tai aktivointisuunnitelmassa sovittuihin palveluihin tai toimenpiteisiin sovelletaan, mitä 10 b §:n 2 momentissa sekä työttömyysturvalaissa, työmarkkinatuesta annetussa laissa ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa säädetään.

Asiakas, jonka kanssa on 10 c §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma ja jonka työttömyys on kestänyt vähintään viisi kuukautta, on ollessaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa velvollinen toteuttamaan suunnitelmaa. Asiakas on tällöin lisäksi velvollinen määrääjain työvoimatoimiston määräämällä tavalla ilmoittamaan, miten hän on suunnitelmaa toteuttanut. Jos asiak-

kaalta edellytetään muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, se on kirjattava työnhakusuunnitelmaan. Yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan liittyvä yhteistyövelvollisuus lakkaa, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon. Tässä momentissa tarkoitettua yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntiin sovelletaan, mitä 10 b §:ssä, työttömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa säädetään.

13 b §

Työkokeiluun työpaikalla osallistuvan oikeusasema

Työkokeilussa työpaikalla oleva asiakas ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa työkokeilupaikan antajaan eikä työvoimatoimistoon. Työkokeilua työpaikalla ei voida järjestää työnantajalla, johon asiakas on työ- tai muussa palvelusuhteessa.

Työkokeilupaikan antaja vastaa työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (299/1958) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) sekä niiden nojalla säädetään tai määrätään ja nuorten työntekijöiden suojelusta annetun lain (669/1967) nojalla on säädetty tai määrätty.

Työkokeilusta tehdään ennen sen alkamista määräaikainen kirjallinen sopimus, jossa osapuolina ovat kokeilupaikan antava virasto, laitos, yhteisö, yritys tai yksityinen ja kokeiluun osallistuva asiakas sekä kokeilun järjestävä työvoimatoimisto. Sopimuksessa määritellään työkokeilun sisältö, kokeiluaika ja -paikka, kokeilupaikan yhteyshenkilö ja kokeilupaikan antama lausunto. Työvoimatoimiston on ilmoitettava työkokeilusta tehdystä sopimuksesta luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilupaikan antajan palveluksessa olevia työntekijöitä. Työvoimatoimisto saa tällöin sallassapitosäynnösten estämättä ilmoittaa työkokeiluun osallistuvan nimen sekä tässä momentissa tarkoitettut tiedot.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua kokeiluaikaa ei saa sopia kuutta kuukautta pidem-

HE 161/2001 vp*Ehdotus*

mäksi. Työkokeilun päivittäinen kesto on enintään kahdeksan tuntia ja vähintään neljä tuntia. Viikoittainen kesto saa olla enintään viisi päivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 2 §:n otsikko, 3 §:n 3 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 3 momentti laissa 1324/1999 ja 9 § laeissa 1443/1992, 1401/1997 ja 61/2001, sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 9 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2§

2 §

Työttömyysturvana maksettava etuus

*Työttömyysturvana maksettava etuus ja
 työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet*

Työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi ja työttömyydestä aiheutuvien taloudellisten menetysten korvaamiseksi tai lieventämiseksi maksetaan työttömyyspäivärahaa.

Työttömyyspäiväraha maksetaan joko peruspäivärahana (perusturva) tai ansioon suhteutettuna päivärahana (ansioturva).

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin sekä antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset.

3 §

Toimeenpanoelimet

Työvoimatoimikunta tai työvoimatoimisto antaa työttömyysturvan saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä, joista säädetään 4 ja 4 a §:ssä, 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa sekä 5 a, 5 b, 7, 7 a, 8, 9 ja 9 a §:ssä, 10 §:n 2 momentissa sekä 11 ja 11 a §:ssä, kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Työvoimatoimikunnan tai työvoimatoimiston tulee työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen pyynnöstä täydentää lausuntoaan viipymättä.

9 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, tai jona työsuhde on päättynyt. Henkilö, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka muista niihin rinnastettavista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ilman hyväksyttävää syytä, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut.

3 §

Toimeenpanoelimet

Työvoimatoimikunta tai työvoimatoimisto antaa työttömyysturvan saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä, joista säädetään 4 ja 4 a §:ssä, 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa sekä 5 a, 5 b, 7, 7 a, 8, 9, 9 a ja 9 b §:ssä, 10 §:n 2 momentissa sekä 11 ja 11 a §:ssä, kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Työvoimatoimikunnan tai työvoimatoimiston tulee työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen pyynnöstä täydentää lausuntoaan viipymättä.

9 §

Työttömyyspäivärahan eräitä rajoituksia

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, tai jona työsuhde on päättynyt.

Henkilö, joka ilman pätevää syytä toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka ilman pätevää syytä kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamasta työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §:ssä tarkoitettuun työnhakusuunnitelmaansa sisältyvästä työelämävalmennuksesta tai työkoikeilusta työ-

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanottu työsopimuslain (320/70) 37 §:ssä tai merimieslain (423/78) 39 §:ssä tarkoitetulla perusteella, on todisteellisesti riitauttanut irtisanomisen irtisanomisajan kuluessa eikä työntekijän tätä menettelyä ole pidettävä ilmeisen aiheettomana, ei ennen asiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Milloin työsuhteen on katsottava asiassa annetun lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisena pidettävän ratkaisun jälkeen päättyneen työntekijästä johtuneesta syystä, sovelletaan 1 momentissa tarkoitetulta ajalta aiheettomasti maksetun työttömyyspäivärahan takaisinperintään 31 §:n säännöksiä.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa, eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoite-

paikalla taikka kohtuulliseksi katsottavasta niihin rinnastettavasta työllistymistä edistävästä toimenpiteestä tai keskeyttää tällaisen toimenpiteen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen tai keskeyttäminen on tapahtunut.

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merimieslain (423/1978) 39 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsopimus on purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä tai merimieslain 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on todisteellisesti riitauttanut irtisanomisen irtisanomisajan kuluessa tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä eikä työntekijän tätä menettelyä ole pidettävä ilmeisen aiheettomana, ei ennen asiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Jos työsuhteen on katsottava asiassa annetun lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisena pidettävän ratkaisun jälkeen päättyneen työntekijästä johtuneesta syystä, sovelletaan 1 momentissa tarkoitetulta ajalta aiheettomasti maksetun työttömyyspäivärahan takaisinperintään 31 §:n säännöksiä.

Henkilö, joka kieltäytyy osallistumasta työvoimapalvelulaissa tarkoitetun työnhakusuunnitelman laatimiseen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien. Henkilö, joka ilman pätevää syytä olennaisesti laiminlyö toteuttaa työnhakusuunnitelmaansa työvoimapalvelulain 10 e §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on laiminlyönnin todennut.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoite-

tussa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

tussa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

9 b §

Pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaa

Henkilöllä on pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaansa siltä osin kuin hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävää toimenpidettä 7, 7 a ja 8 §:n sekä 9 §:n 2 momentin nojalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Tämän lain 9 §:n 4 momenttia ei sovelleta henkilöön, joka on lain voimaan tullessa työttömänä työnhakijana ja jolla on oikeus peruspäivärahaan tai ansioon suhteutettuun päivärahaan 26 §:n 2 momentissa mainitulla perusteella.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1542/1993) 5—8, 9, 11 a, 12 b, 12 c, 16, 17 ja 19—21 § sekä 25 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 6 § osaksi laeissa 1705/1995 ja 62/2001, 7 § osaksi mainitussa laissa 62/2001, 8 ja 19 § osaksi laissa 1354/1997, 11 a § laissa 637/2001, 12 b, 12 c ja 17 § mainitussa laissa 1354/1997, 16 § osaksi laissa 1089/2000, 20 § osaksi mainitussa laissa 1354/1997 ja laissa 1325/1999 ja 21 § mainitussa laissa 1705/1995, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a ja 8 a §, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 a §

Työmarkkinatuen saajan yleiset velvollisuudet

Työmarkkinatuen saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin sekä antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset.

5 §

5 §

*Työllistymisen edistäminen**Työllistymisen edistäminen*

Työmarkkinatuen saajan työllistymistä voidaan työvoimaviranomaisen osoituksesta edistää siten, että työmarkkinatuen saaja osallistuu työharjoitteluun, koulutukseen, ammatinvalinnanohjaus- ja kuntoutustoimenpiteisiin tai muihin kohtuullisiksi katsottaviin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

Työmarkkinatuen saajan työllistymistä voidaan työvoimaviranomaisen osoituksesta edistää siten, että työmarkkinatuen saaja osallistuu työharjoitteluun, *työelämävalmennukseen*, koulutukseen, ammatinvalinnanohjaus- ja kuntoutustoimenpiteisiin tai muihin kohtuullisiksi katsottaviin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

6 §

Työharjoittelu

Työvoimatoimisto voi osoittaa työmarkkinatuen saajan työelämään perehtymiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työharjoitteluun työpaikalla.

Tämän lain mukaiseen työharjoitteluun osallistuessaan työmarkkinatuen saaja ei ole työsopimuslain (320/70) 1 §:ssä tarkoitetussa työsopimussuhteessa työharjoittelun järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Työharjoittelun järjestäjä vastaa työharjoitteluun osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (299/58) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/93) sekä niiden nojalla säädetään tai määrätään ja nuorten työntekijäin suojelusta annetun lain (669/67) nojalla on säädetty tai määrätty.

7 §

Työharjoittelun järjestäminen

Työmarkkinatuen saaja voidaan sijoittaa valtion, kunnan, kuntayhtymän, muun yhteisön, säätiön tai yksityisen elinkeinonharjoittajan järjestämään työharjoitteluun.

Työmarkkinatuen saajaa ei voida osoittaa työharjoitteluun:

1) sellaisiin tehtäviin, joista työharjoittelun järjestäjä on työharjoittelun aloittamista edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä tai joissa harjoittelun järjestäjä työsopimuslain 39 a §:n mukaisesti on muuttanut työntekijän työsuhteen osa-aikaiseksi;

2) jos työharjoittelu aiheuttaisi sen järjestäjän palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomautuksia taikka heidän työsuhteidensa ehtojen huonontumista; tai

3) jos työharjoittelusta aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, että harjoittelu vä-

6 §

Työharjoittelu ja työelämävalmennus työpaikalla

Työvoimatoimisto voi osoittaa ammatillista koulutusta vailla olevan alle 25-vuotiaan työmarkkinatuen saajan työelämään perehtymiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työharjoitteluun työpaikalla.

Työvoimatoimisto voi osoittaa muun kuin 1 momentissa tarkoitetun työmarkkinatuen saajan työelämään palaamisen tukemiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työelämävalmennukseen työpaikalla.

7 §

Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen järjestäminen

Työmarkkinatuen saaja voidaan sijoittaa valtion, kunnan, kuntayhtymän, muun yhteisön, säätiön tai yksityisen elinkeinonharjoittajan järjestämään työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen.

Työmarkkinatuen saajaa ei voida osoittaa työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen:

1) sellaisiin tehtäviin, joista työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä on työharjoittelun tai työelämävalmennuksen aloittamista edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä taikka joissa työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 11 §:n mukaisesti on muuttanut työntekijän työsuhteen osa-aikaiseksi;

2) jos työharjoittelu tai työelämävalmen-

ristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua.

nus aiheuttaisi sen järjestäjän palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomautuksia taikka heidän työsuhteidensa ehtojen huonontumista; tai

3) jos työharjoittelusta tai työelämävalmennuksesta aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, että harjoittelu tai valmennus vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua.

8 §

Työharjoittelusopimus

Työvoimatoimisto tekee harjoittelupaikan järjestäjän kanssa työharjoittelusta määräaikaisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi harjoittelun suoritus aika ja tehtävät, joita harjoitteluun osallistuva työmarkkinatuen saaja suorittaa työharjoittelun aikana, sekä harjoittelupaikan yhteyshenkilö. Työharjoittelusopimuksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Työvoimatoimisto voi lisäksi asettaa työharjoittelusopimuksessa työharjoittelun suorittamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

Työvoimatoimisto voi tehdä työharjoittelusopimuksen siksi ajaksi, jonka asianomaisen henkilön työhön ja työelämäänsä perehdyttämisen arvioidaan kestävän. Työharjoittelusopimuksen tai useampien työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto henkilöä kohti voi olla enintään 12 kuukautta. Erityisestä syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä säädetyn työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n mukaisen enimmäisajan ja uudelleen täyttää työmarkkinatuen saantiehtot. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös sellaisen henkilön kohdalla, joka enimmäisajan täyttämisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

8 §

Sopimus työharjoittelusta tai työelämävalmennuksesta

Työvoimatoimisto, harjoittelu- tai valmennuspaikan järjestäjä ja työmarkkinatuen saaja tekevät kirjallisesti työharjoittelusta tai työelämävalmennuksesta määräaikaisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

1) harjoittelun tai valmennuksen suoritus aika ja -paikka;

2) harjoittelun tai valmennuksen päivittäinen ja viikoittainen kesto;

3) tehtävät, joita työmarkkinatuen saaja suorittaa harjoittelun tai valmennuksen aikana; sekä

4) harjoittelu- tai valmennuspaikan yhteyshenkilö.

Työvoimatoimisto voi lisäksi asettaa sopimuksessa työharjoittelun tai työelämävalmennuksen suorittamisen kannalta tarpeellisia ehtoja. Työelämävalmennusta koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan valmennuksen järjestäjän tulee osallistua työmarkkinatuen saajan ammattitaidon ja osaamisen sekä niiden kehittymisen arviointiin. Sopimuksesta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työvoimatoimiston on ilmoitettava sopimuksesta luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa harjoittelu- tai valmennuspaikan järjestäjän palveluksessa olevia työntekijöitä. Työvoimatoimisto saa tällöin salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa työmarkkinatuen saajan nimen sekä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu päivittäinen kesto on enintään kahdeksan tuntia ja vähintään neljä tuntia. Harjoitte-

lun ja valmennuksen viikoittainen kesto saa olla enintään viisi päivää.

Työvoimatoimisto voi tehdä *sopimuksen* siksi ajaksi, jonka asianomaisen henkilön työhön ja työelämään perehdyttämisen tai *työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämisen arvioidaan kestävän*. Sopimuksen tai useampien *sopimusten* yhteenlaskettu kesto henkilöä kohti voi olla enintään 12 kuukautta. Erityisestä syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, *sopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.*

Edellä 5 momentissa tarkoitettujen *enimmäisaikojen* laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä säädetyn *työssäoloehdon*, saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n mukaisen *enimmäisajan* ja uudelleen täyttää työmarkkinatuen saantiehtot. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös sellaisen henkilön kohdalla, joka *enimmäisajan täyttämisen jälkeen* on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

8 a §

Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan oikeusasema

Tämän lain mukaiseen työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuessaan työmarkkinatuen saaja ei ole työsopimusalain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Työharjoittelun tai työelämävalmennuksen järjestäjä vastaa työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (299/1958) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) sekä niiden nojalla säädetään tai määrätään ja nuorten työntekijäin suojelusta annetun lain (669/1967) nojalla on säädetty tai määrätty.

9 §

Työharjoitteluun osallistuvan vakuutusturva

Työharjoittelussa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan työmarkkinatuen saajalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/48) säädetään työtapaturmasta siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tämän pykälän nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena valtiokonttori.

Työministeriö järjestää työharjoittelussa oleville ryhmävastuuvakuutuksen.

11 a §

Muut etuudet

Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilön osallistuessa työharjoitteluun hänelle maksetaan ylläpitokorvausta 6 §:ssä tarkoitettua työharjoittelun aikaisista matka- ja ylläpitokustannuksista 5,05 euroa päivältä. Henkilölle, joka ei saa työmarkkinatukea työharjoittelun ajalta, ei ylläpitokorvausta kuitenkaan makseta. Ylläpitokorvauksesta on muutoin voimassa, mitä 10 §:n 2 momentissa työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan ylläpitokorvauksesta säädetään.

12 b §

Tuen määrä

Työnantajalle maksetaan työmarkkinatukena 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysi-

9 §

Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan vakuutusturva

Työharjoittelussa tai työelämävalmennuksessa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan työmarkkinatuen saajalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtapaturmasta siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tämän pykälän nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena valtiokonttori.

Työministeriö järjestää työharjoittelussa ja työelämävalmennuksessa oleville ryhmävastuuvakuutuksen.

11 a §

Ylläpitokorvaus

Työmarkkinatuen saajalle maksetaan ylläpitokorvausta 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua työelämävalmennuksen aikaisista matka- ja muista ylläpitokustannuksista.

Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle maksetaan ylläpitokorvausta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua työharjoittelun aikaisista matka- ja muista ylläpitokustannuksista.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ylläpitokorvauksesta on voimassa, mitä työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen Suomessa osallistuvan ylläpitokorvauksesta ja sitä koskevasta asiasta säädetään.

12 b §

Tuen määrä

Työnantajalle maksetaan työmarkkinatukena 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysi-

määräinen työmarkkinatuki.

Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen tai yhdistelmätuen määrä voi olla enintään työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuneiden kustannusten suuruisen. Tukea ei makseta, jos työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuvat kustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohti laskettu määrä. Palkkauskustannuksina pidetään henkilölle maksettua palkkaa sekä työnantajan eläke- ja sosiaaliturvamaksua. Jos yhdistelmätuen määrä ylittää työnantajalle aiheutuneet palkkauskustannukset, vähennys tehdään työllistämistuesta.

Eri työnantajatahoille maksettavan tuen enimmäismäärästä ja tuen maksatusmenetelystä säädetään asetuksella.

määräinen työmarkkinatuki.

Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen tai yhdistelmätuen määrä voi olla enintään työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuneiden kustannusten suuruisen. Tukea ei makseta, jos työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuvat kustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohti laskettu määrä. Palkkauskustannuksina pidetään *työllistetyille maksettavaa palkkaa ennen vakuutetun lakisääteisten maksujen ja verojen pidätystä ja sen lisäksi työnantajan lakisääteistä sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua sekä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua*. Jos yhdistelmätuen määrä ylittää työnantajalle aiheutuneet palkkauskustannukset, vähennys tehdään työllistämistuesta.

Eri työnantajatahoille maksettavan tuen enimmäismäärästä ja tuen maksatusmenetelystä säädetään asetuksella.

12 c §

Tuen kesto

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. Enimmäisajan laskentaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään työharjoittelusopimuksen enimmäiskeston osalta.

12 c §

Tuen kesto

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 24 kuukaudeksi henkilöä kohti. *Työllistämistukeen yhdistettynä työmarkkinatuki voidaan kuitenkin määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti*. Enimmäisaikojen laskentaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään *työharjoittelua ja työelämävalmennusta koskevan sopimuksen enimmäiskestosta*.

16 §

Odotusaika

Edellä 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulle henkilölle maksetaan työmarkkinatukea sen jälkeen, kun hän työvoimatoimistoon ilmoittaututtuaan tai ilmoittautumistaan edeltävän kahden vuoden tarkastelujakson aikana on ollut yhteensä viisi kuukautta työssä, itsenäisenä yrittäjänä tai työttömänä

16 §

Odotusaika

Edellä 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulle henkilölle maksetaan työmarkkinatukea sen jälkeen, kun hän työvoimatoimistoon ilmoittaututtuaan tai ilmoittautumistaan edeltävän kahden vuoden tarkastelujakson aikana on ollut yhteensä viisi kuukautta työssä, itsenäisenä yrittäjänä tai työttömänä

työnhakijana työvoimatoimistossa taikka 2 luvussa tarkoitettussa työharjoittelussa, koulutuksessa, työkokeilussa tai työhallinnon järjestämässä kuntoutuksessa. Tätä rajoitusta ei sovelleta henkilöön, joka on tullut työmarkkinoille valmistuttuaan ammattiin oppilaitoksesta tai suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua tutkinnon.

työnhakijana työvoimatoimistossa taikka 2 luvussa tarkoitettussa työharjoittelussa, *työelämävalmennuksessa*, koulutuksessa, työkokeilussa tai työhallinnon järjestämässä kuntoutuksessa. Tätä rajoitusta ei sovelleta henkilöön, joka on tullut työmarkkinoille valmistuttuaan ammattiin oppilaitoksesta tai suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua tutkinnon.

Henkilön ei katsota olleen työmarkkinoilla, jos hän työssä, yrittäjänä tai työnhakijana ollessaan on ollut päätoiminen opiskelija.

17 §

Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen

Henkilöllä, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamista 6 tai 11 §:ssä tarkoitetuista taikka muista niihin rinnastettavista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävistä toimenpiteistä, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut. Henkilöllä on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

Edellä 1 momentista poiketen 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy työharjoittelusta, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien.

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyt-

17 §

Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen

Henkilöllä, joka *ilman pätevää syytä kieltäytyy toistuvasti työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamista työvoimapalvelulain 10 c §:ssä tarkoitettuun työnhakusuunnitelmaansa sisältyvästä, 6 §:n 2 momentissa tai 11 §:ssä tarkoitettua taikka muusta niihin rinnastettavasta kohtuulliseksi katsottavasta työllistymistä edistävästä toimenpiteestä, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen tai keskeyttäminen on tapahtunut.*

Muulla kuin 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyt-

tämään 6 §:ssä tarkoitetun työharjoittelun tai 11 §:ssä tarkoitetun toimenpiteen tai muun niihin rinnastettavan kohtuulliseksi katsottavan työllistymistä edistävän toimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta keskeytymisestä lukien.

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu työpaikalla menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, kun hän on ollut saman työharjoittelun järjestäjän tehtävissä yhteensä kuusi kuukautta.

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, jos työharjoittelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö 6 §:n 3 momentissa säädettyä velvoitettaan tai laiminlyö noudattaa työharjoittelusopimuksen ehtoja.

20 §

Oikeus työmarkkinatukeen eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 7, 7 a, 9 ja 9 a §:ssä sekä 10 §:n 2 momentissa työttömyyspäivärahasta säädetään.

Henkilöllä, jonka 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu menettelystä taikka toistuvasta 17 §:n 2 momentissa tai 18 tai 19 §:ssä tarkoitettu menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua työllistämistä edistäviin toimenpiteisiin, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän ollut työssä tai 10 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

Toistuvan työstä kieltäytymisen tai sitä vastaavan menettelyn osalta työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyyspäivärahasta työttömyysturvalain 11 §:ssä säädetään.

tämään 6 tai 11 §:ssä tarkoitetun toimenpiteen tai muun niihin rinnastettavan kohtuulliseksi katsottavan työllistymistä edistävän toimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta keskeytymisestä lukien.

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu työpaikalla, *työelämävalmennus työpaikalla ja työkokeilu työpaikalla* menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, kun hän on ollut saman työharjoittelun, *valmennuksen tai työkokeilun* järjestäjän tehtävissä yhteensä kuusi kuukautta.

Henkilöllä on oikeus keskeyttää työharjoittelu työpaikalla, *työelämävalmennus työpaikalla ja työkokeilu työpaikalla* menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, jos *toimenpiteen* järjestäjä olennaisesti laiminlyö 8 a §:n 2 momentissa tai *työvoimapaikallulain 13 b §:ssä* säädettyä velvoitettaan tai laiminlyö noudattaa työharjoittelusopimuksen ehtoja.

20 §

Työmarkkinatuen eräitä rajoituksia

Työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 7, 7 a, 9 §:n 1 momentissa ja 3—5 momentissa, 9 a ja 9 b §:ssä sekä 10 §:n 2 momentissa työttömyyspäivärahasta säädetään.

Henkilöllä, jonka toistuvasta 17—19 §:ssä tarkoitettu menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän ollut työssä tai 10 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

Toistuvan työstä kieltäytymisen tai sitä vastaavan menettelyn osalta työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyyspäivärahasta työttömyysturvalain 11 §:ssä säädetään.

21 §

Oikeus työmarkkinatukeen odotus-, määrä- tai omavastuuajan kuluessa

Työmarkkinatukea maksetaan sen estämättä, mitä 16–19 §:ssä ja jäljempänä 22 a §:ssä säädetään, siltä ajalta, jona henkilö odotus-, määrä- tai omavastuuajana on 2 luvussa tarkoitetussa koulutuksessa, työharjoittelussa, työkokeilussa tai kuntoutuksessa.

25 §

Työmarkkinatuen maksaminen ilman tarveharkintaa

Taloudellisen tuen tarvetta ei myöskään edellytetä aikana, jona henkilö on 2 luvussa tarkoitetussa koulutuksessa, työharjoittelussa, työkokeilussa taikka työhallinnon järjestämässä kuntoutuksessa.

21 §

Oikeus työmarkkinatukeen odotus-, määrä- tai omavastuuajan kuluessa

Työmarkkinatukea maksetaan sen estämättä, mitä 16—19 ja 22 a §:ssä säädetään, siltä ajalta, jona henkilö odotus-, määrä- tai omavastuuajana on 2 luvussa tarkoitetussa koulutuksessa, työharjoittelussa, työelämävalmennuksessa, työkokeilussa tai kuntoutuksessa.

25 §

Työmarkkinatuen maksaminen ilman tarveharkintaa

Taloudellisen tuen tarvetta ei myöskään edellytetä aikana, jona henkilö on 2 luvussa tarkoitetussa koulutuksessa, työharjoittelussa, työelämävalmennuksessa, työkokeilussa taikka työhallinnon järjestämässä kuntoutuksessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työmarkkinatuesta annetussa laissa tarkoitettuun työharjoitteluun, viittauksen katsotaan koskevan myös tämän lain mukaista työelämävalmennusta, jollei tästä laista muuta johdu.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**työllisyyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetun työllisyyslain (275/1987) 25 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 906/1998,
muutetaan 17 §, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 906/1998, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 2 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) nuorella alle 25-vuotiasta työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi ilmoitautunutta henkilöä;

2) pitkäaikaistyöttömällä yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ollut henkilö tai henkilö, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja joka työttömyyden kokonaiskeston perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan;

3) vajaakuntoisella henkilöä, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia;

4) työssäkäyntialueella työministeriön asetuksella tarkemmin määriteltävää yhden tai useamman kunnan muodostamaa aluetta, jolla kunnan asukkaat yleisesti käyvät työssä.

17 §

Työttömälle maksettavat korvaukset

Työttömälle voidaan hänen omaehtoisen työllistymisensä edistämiseksi ja toimeentulonsa turvaamiseksi myöntää työllistämistukea. Tukea voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa työttömälle työharjoitteluun työpaikalla, yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen, osaaikaisten työntekomahdollisuuksien lisäämiseen sekä muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Tuen myöntämisen edellytyksistä, tuen määrästä ja kestosta ja tukea koskevan asian käsittelystä säädetään asetuksella.

Tämän lain mukaiseen työharjoitteluun osallistuva ei ole työsopimuslain (320/1970) 1 §:ssä tarkoitetussa työsopimussuhteessa työharjoittelun järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Vastuusta työharjoitteluun osallistuvan työturvallisuudesta säädetään erikseen.

Työharjoittelussa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan työllistämistuen saajalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtapaturmasta siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruisen korvauksen muun lain nojalla. Työllisyysasioita käsittelevä ministeriö järjestää työharjoittelussa oleville ryhmävastuuvakuutuksen.

25 §

Viranomaisten tehtävät

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 17 §:n 4 momentin nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena valtiokonttori.

17 §

Työttömälle maksettavat korvaukset

Työttömälle voidaan hänen omaehtoisen työllistymisensä edistämiseksi ja toimeentulonsa turvaamiseksi myöntää työllistämistukea. Tukea voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa työttömälle *työelämävalmennukseen* työpaikalla, yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen, osaaikaisten työntekomahdollisuuksien lisäämiseen sekä muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Tuen myöntämisen edellytyksistä, tuen määrästä ja kestosta, *matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta sekä tukea koskevan asian käsittelystä* säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämän lain mukaiseen *työelämävalmennukseen* osallistuva ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa *työsopimussuhteessa* työelämävalmennuksen järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Vastuusta *työelämävalmennukseen* osallistuvan työturvallisuudesta säädetään erikseen.

Tämän lain mukaiseen työelämävalmennukseen sovelletaan mitä työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) 6 §:n 2 momentissa, 8 §:n 1–4 momentissa ja 9 §:ssä työmarkkinatuen saajan työelämävalmennuksesta säädetään.

25 §

Viranomaisten tehtävät

(kumotaan 3. mom.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan tämän lain voimaantullessa voimassa olleessa 17 §:ssä tarkoitettuun työharjoitteluun, viittauksen katsotaan koskevan myös tämän lain mukaista työelämävalmennusta, jollei tästä laista muuta johdu.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
